

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดใจ	บุญอารีย์	ภาควิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
2. อาจารย์ไมตรี	ศิระภุมิ	ศึกษานิเทศก์ 8 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10
3. อาจารย์อรภา	ตั้งเสงี่ยมวิสัย	ศึกษานิเทศก์ 7 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10
4. อาจารย์สมพงษ์	ใจบุญ	อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
5. อาจารย์บรรเจิด	แก่นอาสา	อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี
6. อาจารย์สุทิน	พรมจันทร์	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนเสียมทองพิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี

ภาคผนวก ข

- แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- เฉลยคำตอบระดับคะแนนแต่ละข้อ

แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง

1. แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้แบ่งออกเป็น 4 ฉบับ
2. แบบวัดแต่ละฉบับ เป็นข้อสอบประเภทสถานการณ์ แต่ละข้อจะมีคำถาม และคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ คำตอบที่นักเรียนเลือกจะไม่มีผิด
3. ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ แล้วสมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น ๆ และจะเลือกปฏิบัติตามเหตุผลต่าง ๆ โดยเลือกคำตอบที่เป็นเหตุผล ซึ่งตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว
4. การตอบ ให้นักเรียนตอบในกระดาษคำตอบ โดยเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องตรงกับตัวอักษรหน้าคำตอบซึ่งเป็นเหตุผลที่เลือก
5. แบบวัดแต่ละฉบับมีจำนวนข้อสอบ 15 ข้อ ให้เวลาตอบ 15 นาที

ฉบับที่ 1

แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความมีระเบียบวินัย

สมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในเหตุการณ์ต่อไปนี้ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามข้อใด ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบตรงช่องของข้อที่นักเรียนเลือก โดยเลือกได้เพียงข้อเดียว

1. เมื่อพักรับประทานอาหารกลางวัน กมลรู้สึกหิวมากเพราะไม่ได้รับประทานอาหารเช้า ปรากฏว่ามีคนเข้าคิวคอยซื้อเป็นแถวยาวมาก เพื่อนบางคนจะให้แซงคิว แต่กมลปฏิเสธและรีบไปต่อแถว ถ้านักเรียนเป็นกมล นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรจึงทำเช่นนั้น
  - ก. อยากให้ผู้อื่นชมว่าเป็นคนที่มีมารยาท
  - ข. อยากเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนคนอื่น
  - ค. อยากให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎกติกาของส่วนรวม
  - ง. อยากให้สังคมส่วนรวมมีระเบียบวินัย และความสงบสุข
2. ในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน สุเทพชวนฉัตรชัยหนีออกไปรับประทานอาหารที่ร้านใกล้ ๆ โรงเรียน เนื่องจากมีอาหารอร่อยกว่าที่มีขายในโรงอาหาร แต่ฉัตรชัยปฏิเสธไม่ไป ถ้านักเรียนเป็นฉัตรชัยนักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. ไม่อยากประพฤติผิดระเบียบของโรงเรียน
  - ข. กลัวจะถูกลงโทษ ถ้าอาจารย์ในโรงเรียนรู้เรื่อง
  - ค. เป็นการกระทำที่อาจทำให้เกิดความเสียหายไปถึงครอบครัว
  - ง. เกรงว่าการกระทำนี้จะทำให้สังคมขาดระเบียบ และขาดความสงบสุข
3. ตำราญ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนทุกครั้ง ไม่ว่าจะไปและกลับจากโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นตำราญ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. การแต่งกายเรียบร้อยแสดงถึงการรักความเป็นระเบียบ
  - ข. ความมีระเบียบแสดงถึงพื้นฐานการอบรมที่ดีจากครอบครัว
  - ค. คนในสังคมพบเห็นจะชื่นชม เป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่นักเรียน
  - ง. ทุกคนควรมีส่วนที่จะช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

4. ถ้านักเรียนนั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องสมุด มีเพื่อนร่วมชั้นของนักเรียนกำลังคุยกันเสียงดัง นักเรียนจะอย่างไร
  - ก. ย้ายไปนั่งที่อื่น เพื่อจะอ่านหนังสือได้สบายขึ้น
  - ข. เตือนให้หยุดคุยเพื่อไม่ให้เพื่อนถูกคนอื่นตำหนิ
  - ค. ขอร้องอย่างสุภาพให้หยุดคุยกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย
  - ง. ขอร้องให้บรรณารักษ์เตือนให้ปฏิบัติตามระเบียบการใช้ห้องสมุด

5. ในขณะที่ครูกำลังสอนในชั้นเรียน เด่นขออนุญาตครูออกจากห้องเรียนไปห้องสมุดเพื่อยืมหนังสือ ถ้านักเรียนเป็นเด่น นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. เพื่อไม่ให้ถูกครูทำโทษ
  - ข. เพื่อรักษาความมีระเบียบวินัย
  - ค. เพื่อให้ครูสอนด้วยความสบายใจ
  - ง. เพื่อรักษาระเบียบวินัยในชั้นเรียน

6. ชาราคืนนอนเวลา 05.00 น. ทุกวัน หลังจากตื่นนอน ชาราจะจัดเก็บที่นอนให้เรียบร้อย กวาดและถูบ้านเมื่อทำเสร็จ จึงอาบน้ำ แต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน รับประทานอาหารเช้าไปโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นชารา นักเรียนมีเหตุผลเช่นไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. ทุกคนควรมีระเบียบวินัยในตนเอง
  - ข. เพื่อให้ได้รับความรักจากพ่อแม่มากขึ้น
  - ค. เพื่อให้พ่อแม่สบายใจที่ลูกเป็นคนมีระเบียบ
  - ง. เพื่อความมีระเบียบวินัย และความสงบสุขของครอบครัว

7. แดงขับซึ่รถมอเตอร์ไซค์ไปโรงเรียนด้วยความระมัดระวัง เคารพกฎจราจร หยุดรถเมื่อเห็นสัญญาณไฟแดง ถ้านักเรียนเป็นแดง นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ปฏิบัติเช่นนั้น
  - ก. เพื่อไม่ให้สังคมว่านาย ขาดระเบียบ
  - ข. เพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนไปถึงครอบครัว
  - ค. เพื่อช่วยกันรักษาระเบียบวินัย และรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
  - ง. เพื่อให้ผู้คนที่สัญจรบนถนนเห็นว่า นักเรียนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย

8. สง่าไม่เคยหลบแถวเคารพธงชาติ เขาอยู่ในท่าตรงตลอดเวลาที่เคารพธงชาติ สวดมนต์ สงบนิ่ง เพื่อแผ่เมตตาจิต เขาตั้งใจฟังครูอบรมหน้าเสาธง และเดินเข้าชั้นเรียนอย่างมีระเบียบทุกครั้ง ถ้านักเรียนเป็นสง่า นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ห้องเรียนอื่น
  - เพื่อให้ได้รับคำยกย่องชมเชยจากครู
  - เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายไปถึงเพื่อนร่วมชั้นเรียน
  - เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในโรงเรียน
9. วันนี้อาจารย์ที่ปรึกษาไม่อยู่ เพื่อน ๆ ต่างพากันไม่ถอดรองเท้าก่อนเข้าห้องเรียน แต่เพศิณูไม่ทำตาม ถ้านักเรียนเป็นเพศิณู นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อเคารพต่อกฎระเบียบของห้องเรียน
  - เพื่อไม่ให้เวรทำความสะอาดต้องทำเวรอีกครั้ง
  - เพื่อไม่ให้อาจารย์ที่ปรึกษาดำหนิ เมื่อรู้ภายหลัง
  - เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยทั้งต่อหน้าและลับหลัง
10. ในการสอบกลางภาค สุจิตราทำข้อสอบไม่ได้ เพราะไม่ได้อ่านหนังสือมา เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ สงสาร จึงส่งกระดาษคำตอบให้โดยที่ครูมองไม่เห็น แต่สุจิตราไม่รับ ถ้านักเรียนเป็นสุจิตรา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- กลัวครูจับได้ จะถูกปรับให้ตกทุกวิชา
  - ระเบียบต้องเป็นระเบียบ และต้องปฏิบัติตาม
  - ไม่อยากให้เพื่อนข้างเคียงพลอยเดือดร้อนไปด้วย
  - นักเรียนต้องปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน จึงจะได้ชื่อว่าเป็นคนดี
11. บ้านของเต๋ออยู่ไกลโรงเรียนมาก แต่เขาไม่เคยมาโรงเรียนสาย เพราะตั้งใจตื่นแต่เช้ามีดเพื่อให้มาทันโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเต๋อ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
  - ทุกคนควรสร้างนิสัยตรงต่อเวลาตั้งแต่วัยเด็ก
  - ถ้าทุกคนมีวินัย ย่อมทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า
  - เพื่อให้การเดินทางสะดวก สบาย รถไม่แน่นและไม่ติด

12. วรุฒิมักจะกลับบ้านไม่ตรงเวลา จึงถูกแม่ดุเสมอ ต่อมาเขาสำนึกผิดและปรับปรุงตนเอง โดยกลับบ้านตรงเวลาทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นวรุฒิ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อให้แม่มีความสุข
  - เพื่อจะได้รับความรักจากแม่เพิ่มขึ้น
  - เพื่อความเป็นระเบียบของครอบครัว
  - เพื่อให้ทุกคนในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
13. क्रमฉทรา ไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด ขณะที่เข้าคิวรับการตรวจอยู่นั้น บังเอิญสุมบล ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของक्रमฉทราและเป็นพยาบาลที่นั่นมาพบเข้า จึงเชิญक्रमฉทราเข้าตรวจก่อน क्रमฉทรารอบอกเบาๆ ว่า “ขอขบใจ กรุขอเข้าตรวจตามคิว” ถ้านักเรียนเป็นक्रमฉทรา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อช่วยรักษาระเบียบวินัยของโรงพยาบาล
  - เพื่อให้สุมบลชื่นชมที่ครูของเธอรักษาระเบียบวินัย
  - เพื่อความสบายใจของตนเอง ที่ไม่ได้เอาเปรียบผู้อื่น
  - เพื่อความเป็นพลเมืองดี ที่รักษากฎระเบียบของสังคม
14. กำพลกำลังเรียนอยู่ชั้น ม.2 เขาชอบไปขโมยของในห้างสรรพสินค้าเป็นประจำ และในที่สุดเขาถูกจับส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ กำพลต้องไปอยู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ต้องพักเรียนไป ถ้านักเรียนเป็นกำพล นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่จะไม่ทำเช่นนั้น
- เพื่อรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
  - เพื่อไม่ให้ครอบครัวเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล
  - เพื่อไม่ให้ถูกตำรวจจับและเสียอนาคต
  - เพื่อให้ทุกคนในสังคมเป็นคนดี มีระเบียบวินัยในตนเอง
15. ที่ห้องประชุม ครูกำลังประชุมอบรมนักเรียน เรื่องการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา สุพจน์ ตั้งใจฟังตลอดเวลา ถ้านักเรียนเป็นสุพจน์ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อมิให้พ่อแม่ต้องเค็ดคร้อน
  - เพื่อมิให้ถูกครูดุและอับอายเพื่อน
  - เพื่อมิให้การประชุมอบรมต้องขาดช่วง
  - เพื่อมิให้ทุกคนในที่ประชุมต้องเค็ดคร้อน

ฉบับที่ 2

แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

สมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในเหตุการณ์ต่อไปนี้ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามข้อใด ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบตรงช่องของข้อที่นักเรียนเลือก โดยเลือกได้เพียงข้อเดียว

1. จอมเป็นเด็กยากจนไม่ค่อยได้รับประทานอาหารกลางวัน เมื่อมีเพื่อนมาชวนให้ขโมยข้าวห่อของเพื่อนกิน เขาก็ไม่ทำตาม ถ้านักเรียนเป็นจอม นักเรียนจะให้เหตุผลว่าอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. เกรงว่าคนอื่นจะมาเห็นเข้า
  - ข. ได้รับการสอนให้ไม่ลักขโมยของผู้อื่น
  - ค. ลักขโมยเป็นการทำความชั่วที่ไม่ควรกระทำ
  - ง. ไม่อยากให้ผู้อื่นรวมทั้งเจ้าของข้าวห่อต้องเดือดร้อน
2. ขวัญตั้งใจว่าจะวิ่งให้ชนะเลิศในการแข่งขันกรีฑาปีนี้ เธอจึงฝึกวิ่งอย่างหนักทุกวันแม้บางวันที่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการฝึก เธอก็ไม่เคยหยุด ถ้านักเรียนเป็นขวัญใจ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. หากวิ่งชนะเลิศ ตนเองจะมีชื่อเสียง
  - ข. หากวิ่งชนะเลิศจะทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง
  - ค. หากวิ่งชนะเลิศจะทำให้พ่อแม่และครูภาคภูมิใจ
  - ง. การปฏิบัติตามความตั้งใจเป็นสิ่งที่ดีและควรทำ
3. ประพันธ์เข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดของโรงเรียน และได้เห็นเนื้อเพลงใหม่ ซึ่งเป็นเพลงคิดดาวในรอบสัปดาห์ในนิตยสารเล่มหนึ่ง ประพันธ์อยากได้ จึงฉีกแผ่นที่มีเนื้อเพลง พับใส่กระเป๋ากางเกงและออกจากห้องสมุด ถ้านักเรียนเป็นประพันธ์นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่จะไม่ทำเช่นนั้น
  - ก. หากบรรณารักษ์เห็น จะถูกลงโทษ
  - ข. หากถูกจับได้จะเสื่อมเสียไปถึงพ่อแม่
  - ค. หากฉีกเพลงไป คนอื่นก็ไม่มีโอกาสได้เห็นเพลงคิดดาว
  - ง. ไม่อยากทำตนเป็นคนเห็นแก่ตัว และทำลายสมบัติของส่วนรวม

4. หัวหน้าห้องพบว่าคำกำลังงัดหน้าต่างห้องสหกรณ์จึงเข้าไปเตือน แต่คำก็ไม่ยอมฟัง และยังพยายามที่จะให้สินบนแก่หัวหน้าห้องอีก หัวหน้าห้องจึงบอกครูให้ทราบ ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้าห้อง นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรจึงทำเช่นนั้น
- เพื่อคำจะได้กลับตัวเป็นคนดี
  - จะทำให้ครูมีความเชื่อถือในตนเองยิ่งขึ้น
  - ไม่อยากจะใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว
  - หากปล่อยให้มีการทำผิดจะทำให้หมู่คณะขาดความสงบ
5. บุญธรรมมักจะประจบแม่เสมอเมื่อต้องการขอเงิน ส่วนเทวีซึ่งเป็นน้องสาวไม่เคยประจบแม่เลย ถ้านักเรียนเป็นเทวี นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ไม่ทำเช่นนั้น
- ไม่อยากจะรบกวณแม่ด้วยวิธีการที่น่ารังเกียจ
  - ไม่อยากจะประจบผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ของตน
  - การประจบสอพลอจะทำให้ผู้อื่นเกิดความรังเกียจ
  - การประจบสอพลอเป็นวิธีการที่ทำให้สังคมไม่เจริญก้าวหน้าได้
6. โสพิศจะเตือนเพื่อนทุกครั้งเมื่อเห็นว่าประพฤติตนไม่เหมาะสม แม้บางครั้งจะทำให้เพื่อนรู้สึกไม่พอใจก็ตาม ถ้านักเรียนเป็นโสพิศ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อนจะได้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม
  - เมื่ออยู่ร่วมกันก็ควรแนะนำตักเตือน
  - เพื่อนจะได้เห็นความดีของตน เมื่อรู้สำนึก
  - การมีความจริงใจและปรารถนาดีต่อเพื่อนเป็นสิ่งที่ดี
7. บรรยงค์กับขงยุทธได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปตอบปัญหาชิงรางวัล ผลปรากฏว่าขงยุทธตอบปัญหาชนะเลิศ ส่วนบรรยงค์ตกกรอบแรก แต่บรรยงค์ก็แสดงความยินดีกับขงยุทธ ถ้านักเรียนเป็นบรรยงค์ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อให้เพื่อนเห็นว่าตนเป็นผู้หวังดี
  - เพื่อให้ขงยุทธเกิดความภาคภูมิใจยิ่งขึ้น
  - เพื่อเป็นการแสดงความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
  - เพื่อเป็นแบบอย่างมารยาทที่คนในสังคมควรปฏิบัติต่อกัน

8. ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นักเรียนชั้น ม.2 ได้ร่วมกันพัฒนาถนนหนทางที่อยู่ใกล้โรงเรียน วารีได้ไปร่วมกิจกรรมนี้ด้วย โดยที่ครูมิได้สั่งหรือเชิญชวนแต่อย่างใด ถ้านักเรียนเป็นวารี นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เป็นการแสดงความจงรักภักดี
  - การทำงานเพื่อสังคมเป็นสิ่งที่ดี
  - เพื่อให้ได้รับการยกย่องสรรเสริญ
  - ครูจะได้อรรถกาศภูมิใจที่มีลูกศิษย์ที่ดี
9. ในชั่วโมงสอบ ครูออกไปทำธุระนอกห้อง นักเรียนหลายคนถามข้อสอบกัน สมศรีแม้จะทำข้อสอบไม่ได้หลายข้อ แต่ก็ไม่ยอมถามเพื่อน พยายามใช้ความสามารถของตนเท่าที่จะทำได้ ถ้านักเรียนเป็นสมศรี นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- กลัวครูจับได้จะถูกปรับตกทุกวิชา
  - คนดีต้องไม่หลอกลวงตนเองและผู้อื่น
  - ถ้าครูรู้ เพื่อนคนอื่น ๆ ที่มีได้ทำผิดคงจะต้องเดือดร้อนด้วย
  - ความไม่ซื่อสัตย์ทำให้เกิดแต่ความเดือดร้อนวุ่นวายในสังคม
10. ปัญญาไปซื้อของที่ตลาด เมื่อกลับถึงบ้านพบว่าแม่ค้าทอนเงินเกินให้แก่เขา ปัญญาจึงนำเงินไปคืนแม่ค้า ถ้านักเรียนเป็นปัญญานักเรียนมีเหตุผลอย่างไรจึงทำเช่นนั้น
- เพื่อความสบายใจของคน
  - เพื่อไม่ให้แม่ค้าขาดทุน
  - การซื้อตรงต่อกันย่อมนำมาซึ่งประโยชน์สุขของสังคมนั้น ๆ
  - เพื่อสร้างแบบอย่างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในหมู่คนของสังคม
11. วารีเห็นแม่เก็บเงินไว้ในตู้ แต่วารีก็ไม่เคยคิดที่จะขโมยเงินของแม่ไปใช้ ถ้านักเรียนเป็นวารี นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ถ้าแม่จับได้จะถูกลงโทษ
  - เพื่อมิให้พ่อแม่เกิดความรู้สึกเสียใจ
  - การลักขโมยเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ
  - ถ้าทุกคนมีนิสัยลักเล็กขโมยน้อยแล้ว ย่อมจะทำให้สังคมเดือดร้อน

12. เมื่อพ่อแม่มอบหมายงานให้ทำ เขามักจะโกหกท่านเสมอว่า เขารู้สึกไม่สบาย หรือไม่ก็บอกว่าการบ้านที่จะต้องทำไปส่งครู ถ้านักเรียนเป็นเคส นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่จะไม่ทำเช่นนั้น
- ก. เพื่อให้พ่อแม่รักและเห็นใจ
  - ข. เพื่อให้พ่อแม่จะได้ไม่ทำงานหนัก
  - ค. การโกหกหลอกลวงเป็นสิ่งที่ไม่ดี
  - ง. การโกหกหลอกลวงทำให้คนอื่น ๆ ต้องวุ่นวายสับสน
13. อุบลตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จเรียบร้อยทุกครั้ง แม้จะไม่มีครูคอยควบคุมอยู่ในห้อง ถ้านักเรียนเป็นอุบล นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ก. ครูจะกังวลใจหากนักเรียนไม่ตั้งใจทำงาน
  - ข. การทำความดีควรทำทั้งต่อหน้าและลับหลัง
  - ค. นักเรียนที่ดีควรทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ
  - ง. หากทำงานไม่เสร็จคงต้องถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ
14. กมลมักไปโรงเรียนสายเสมอ ทำให้ครูต้องเตือนอยู่บ่อยครั้ง ถ้านักเรียนเป็นกมล นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่จะไม่ทำเช่นนั้น
- ก. ไม่อยากให้ครูเสียใจ
  - ข. กลัวถูกลงโทษจากครู
  - ค. การตรงต่อเวลาต้องทำให้เป็นกิจนิสัย
  - ง. ไม่ต้องการให้เสียระเบียบวินัยของโรงเรียน
15. ประทีปนำหนังสือมาคืนห้องสมุด หลังจากที่ยืมไปได้หลายวัน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดก็มีได้ทวงคืนด้วย ถ้านักเรียนเป็นประทีป นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ก. กลัวถูกปรับ
  - ข. กลัวบรรณารักษ์จะไม่สบายใจ
  - ค. เมื่อยืมของผู้อื่นไปแล้วต้องส่งคืน
  - ง. เพื่อนคนอื่น ๆ ในโรงเรียนจะได้ยืมอ่านบ้าง

ฉบับที่ 3
แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความรับผิดชอบ

สมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในเหตุการณ์ต่อไปนี้ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบตรงช่องของข้อที่นักเรียนเลือก โดยเลือกได้เพียงข้อเดียว

1. สมชายมีหน้าที่เวรทำความสะอาดในวันศุกร์ ทุกครั้งเขาไม่เคยละทิ้งหน้าที่ของเขา ถ้านักเรียนเป็นสมชาย นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน
  - ข. เพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้ตนเอง
  - ค. เพื่อให้ห้องเรียนน่าอยู่สำหรับเพื่อน ๆ
  - ง. เพื่อแสดงให้เห็นว่าการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดี ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่คณะ
2. วันนี้สุนัย มีหน้าที่ลบกระดานดำ เมื่อครูเข้าห้องสอน เขาลบกระดานดำหน้าชั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูจึงสอนได้โดยไม่ต้องรอ ถ้านักเรียนเป็นสุนัย นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. เพื่อไม่ให้ครูตำหนิว่าตนไม่รับผิดชอบ
  - ข. เพื่อไม่ให้ครูอารมณ์เสียก่อนที่จะสอน
  - ค. เพื่อไม่ให้เพื่อน ๆ ทุกคนต้องเสียเวลาเรียน
  - ง. เมื่อทุกคนต่างมีความรับผิดชอบร่วมกันแล้ว งานย่อมเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ
3. น้องชายของวาสนาป่วย ต้องนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาล พ่อกับแม่ไปดูแลน้อง โดยมอบหมายให้วาสนาเฝ้าบ้าน เพื่อนมาชวนวาสนาไปดูภาพยนตร์เรื่องที่วาสนาคอยดูมานานแล้ว แต่วาสนาปฏิเสธไม่ไปตามคำชวน ถ้านักเรียนเป็นวาสนา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. ลูกต้องมีหน้าที่ดูแลบ้าน เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่
  - ข. เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อครอบครัว
  - ค. พ่อแม่กลับมาไม่พบอาจถูกดู และถูกลงโทษ
  - ง. ถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สังคมนั้นย่อมจะมีความสงบและสันติสุข

4. สุธีชวนคำรงค์ไปงานวันเกิดของคนที่บ้านในคืนนี้ โดยมีเพื่อน ๆ ร่วมขึ้นไปหลายคน คำรงค์อยากจะไปมาก เพราะนาน ๆ จะมีงานวันเกิดของเพื่อนสักครั้ง แต่คำรงค์ยังทำการบ้านไม่เสร็จ จึงปฏิเสธที่จะไปงานวันเกิดในครั้งนี้ ถ้านักเรียนเป็นคำรงค์ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- พ่อแม่ต้องหนักใจที่ลูกไม่ทำการบ้าน
  - เพื่อครูจะได้ไม่ทำโทษที่ทำการบ้านไม่เสร็จ
  - เพื่อปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นนักเรียน
  - การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ เป็นสิ่งที่พึงกระทำ
5. เมื่อบ้านของคำซำรุค คำช่วยพ่อแม่ซ่อมแซมจนเสร็จ ถ้านักเรียนเป็นคำ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อความสุขของครอบครัว
  - เพื่อให้บ้านมีสภาพดีเหมือนเดิม
  - เพื่อมิให้พ่อแม่เห็นว่าเป็นคนขี้เกียจ
  - ถ้าทุกคนในสังคมต่างทำหน้าที่ของตนแล้ว ย่อมจะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
6. วิเลศเป็นนักเรียนที่เรียนช้าชั้น ซึ่งขณะนี้เขากำลังเรียนช้าอยู่ โดยเพื่อนรุ่นเดียวกันได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว ในบางครั้งวิเลศเองรู้สึกเบื่อการเรียน แต่เขาก็ตั้งหน้าตั้งตาเรียนต่อไป ถ้านักเรียนเป็นวิเลศ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อให้พ่อแม่สบายใจ
  - เพื่อจะใช้เป็นประโยชน์ต่อตนเองในอนาคต
  - เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน
  - การแสวงหาความรู้ไว้มาก ๆ สามารถนำไปพัฒนาตนเอง และสังคมได้

7. สุทธิศักดิ์เป็นแพทย์ เปิดคลินิกส่วนตัวอยู่ที่บ้าน วันหนึ่งหลังจากปิดคลินิกแล้ว มีเด็กมาเคาะประตูเรียกด้วยอาการเร่งร้อนเพื่อให้ไปตรวจรักษาพ่อของเขา ซึ่งเจ็บหนักและไม่สามารถเดินทางมาพบหมอได้ เด็กบอกว่า ถ้าหมอไม่ไป พ่อของเขาอาจจะตายได้ นายแพทย์สุทธิศักดิ์ตัดสินใจไปทันที ถ้านักเรียนเป็นนายแพทย์สุทธิศักดิ์ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่แพทย์ทั่วไป
  - เพื่อให้ครอบครัวเกิดความภาคภูมิใจ
  - เพื่อจะได้รับการยกย่องจากคนในสังคม
  - เพื่อปฏิบัติตามคำปฏิญาณตนที่ให้ไว้ต่อพระเจ้าอยู่หัว
8. ครอบครัวของมนตรีจะมีการแบ่งงานให้ลูกทุกคนรับผิดชอบ ทุกครั้งดวงดาวจะทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ ส่วนเอกชัยซึ่งทำหน้าที่ล้างจานจะไม่ล้าง เพราะดูทีวีเพลิน จึงถูกพ่อแม่ดุและลงโทษโดยให้คงดูทีวี 1 เดือน ถ้านักเรียนเป็นดวงดาว นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อไม่ให้พ่อแม่ลงโทษ
  - เพื่อให้พ่อแม่มีความสุข
  - เพื่อให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
  - ทุกคนต้องช่วยกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
9. นฤมลตั้งใจว่าจะนำการบ้านที่ทำไม่เสร็จไปทำต่อที่โรงเรียนในตอนเช้าเพื่อส่งให้ทันเวลา แต่เมื่อไปถึงโรงเรียนเธอจำได้ว่าเป็นเวรของเธอ เธอจึงต้องทำเวรก่อน ถ้านักเรียนเป็นนฤมล นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ถ้าไม่ทำเวรคงถูกตำหนิ
  - ถ้าห้องเรียนสกปรก เพื่อนร่วมเวรคงถูกตำหนิด้วย
  - การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายย่อมเป็นสิ่งที่ดี
  - การทำงานทุกอย่างควรมุ่งประโยชน์ส่วนรวมก่อนมุ่งประโยชน์ส่วนตัว

10. วันนี้ สุรพล มีหน้าที่รดน้ำแปลงกุหลาบ แต่สุรพลป่วยไม่มาโรงเรียน เชษฐา ซึ่งเป็นหัวหน้าชั้น จึงไปรดน้ำแทน ถ้านักเรียนเป็นเชษฐา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อให้อาจารย์ยกย่องชมเชย
  - เพื่อทำหน้าที่ของหัวหน้าที่ดี
  - เพื่อให้สุรพลเกิดความสบายใจ
  - เพื่อให้คอกกุหลาบของโรงเรียนเจริญงอกงาม
11. ครูชอบ เป็นครูพลศึกษา จัดให้นักเรียนแสดงกิจกรรมลอดห่วงไฟ ในการแสดง อ้วนถูกไฟลวกที่ใบหน้าและมีมือ ครูชอบสนใจดูแลและนำอ้วนส่งโรงพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นครูชอบ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อมิให้ครูคนอื่นตำหนิ
  - เพื่อรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
  - เพื่อให้อ้วนได้รับการรักษาที่ถูกต้อง
  - เพื่อทำหน้าที่ของครูที่ดีที่จะช่วยเหลือนักเรียน
12. แพทย์หญิงรจนา และคณะได้ร้องเรียนให้มีการตรวจสอบการจัดซื้อยาและอุปกรณ์ในการตรวจรักษาของกระทรวงสาธารณสุข โดยไม่เกรงกลัวภัยจากผู้มีอิทธิพล ถ้านักเรียนเป็นแพทย์หญิงรจนา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อรักษาสิทธิและชื่อเสียงของแพทย์ไทย
  - เพื่อให้ได้รับการยกย่องจากประชาชนทั่วประเทศ
  - เพื่อให้คณะแพทย์ที่ร้องเรียนมีผู้นำเป็นคนกล้าหาญ
  - เพื่อผลประโยชน์ที่เป็นธรรมของประชาชนทั่วประเทศ
13. เดชทำแจกันของครูแตก โดยที่ไม่มีใครรู้ แต่เขาก็บอกให้ครูทราบ และซื้อแจกันมาให้ครูใหม่ ถ้านักเรียนเป็นเดช นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ครูจะได้ยกย่องชมเชย
  - ครูจะได้มีแจกันใบใหม่ใช้
  - เมื่อทำของผู้อื่นเสียหายต้องรับผิดชอบ
  - การกล้ายอมรับความจริงเป็นสิ่งที่ดีสำหรับทุกคน

14. วันทาจะคอยดูแลเอาใจใส่ และรับใช้คุณตาของเขาในทุกๆ อย่าง จนเป็นกิจวัตรประจำวัน ถ้านักเรียนเป็นวันทา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ก. เพื่อให้ทุกคนรัก
  - ข. เพื่อทำหน้าที่ของบุตรหลานที่ดี
  - ค. เพื่อให้คุณตามีความสุขทั้งกายและใจ
  - ง. เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัว
15. สมชายไปปรับการเกณฑ์ทหารตามกำหนดเวลา โดยไม่กลัวว่าจะต้องไปประสบกับปัญหาในการเป็นทหาร ถ้านักเรียนเป็นสมชาย นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ก. เพื่อทำหน้าที่รับใช้ชาติ
  - ข. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น
  - ค. เพื่อไม่ให้เป็นคนทำผิดกฎหมาย
  - ง. เพื่อแสดงความรับผิดชอบ และข้อกำหนดสังคม
-

ฉบับที่ 4

แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ด้านความเมตตากรุณา

สมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในเหตุการณ์ต่อไปนี้ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามข้อใด ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบตรงช่องของข้อที่นักเรียนเลือก โดยเลือกได้เพียงข้อเดียว

1. น้องของสุดาชอบทูปติสุนัขที่บ้านเสมอ สุดาต้องคอยห้ามและสอนน้องให้รู้จักเอาใจใส่ดูแลสุนัขเป็นอย่างดี ถ้านักเรียนเป็นสุดา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไร
  - ก. อยากให้สุนัขอยู่อย่างปกติสุข
  - ข. เพื่อจะได้รับยกย่องว่าเป็นคนดีมีเมตตา
  - ค. เพื่อทำตนให้เหมาะสมกับการเป็นเจ้าของ
  - ง. การดูแลเอาใจใส่สัตว์เลี้ยงเป็นการกระทำที่เหมาะสม
2. แดงพูดจาอ่อนหวานกับทุก ๆ คน ไม่เคยดูหมิ่นเหยียดหยาม ถ้านักเรียนเป็นแดง นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ปฏิบัติเช่นนั้น
  - ก. เพื่อให้ผู้อื่นรักใคร่เอ็นดู
  - ข. เพื่อให้พ่อแม่เกิดความภูมิใจ
  - ค. เพื่อให้ผู้ฟังสบายใจและมีความสุข
  - ง. เพื่อแสดงถึงความสุภาพอ่อนโยนซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ดีงาม
3. เพื่อนชวนกิตติไปยิงไก่ป่าข้างวัด กิตติยอมไปด้วย แต่เขากลับทำเสียงดัง เพื่อให้ไก่ป่าได้ยินและหนีไป ถ้านักเรียนเป็นกิตติ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. เพื่อช่วยอนุรักษ์สัตว์ป่า
  - ข. ไม่อยากให้มนุษย์รังแกสัตว์
  - ค. การทำลายสัตว์ย่อมเป็นบาป
  - ง. เกรงว่าเพื่อนจะถูกกรรมตามสนอง

4. รักษาติชอบช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ เขาจึงได้รับคัดเลือกเป็นเยาวชนดีเด่น ถ้านักเรียนเป็นรักษาตินักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. ต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข
  - ข. ต้องการคำยกย่องสรรเสริญ
  - ค. ต้องการให้ทุกคนอยู่ร่วมกันโดยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
  - ง. ต้องการทำความดีใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่จะทำได้

5. ขณะที่กำลังขุดดินเตรียมปลูกต้นไม้ที่โรงเรียน เพื่อนคนหนึ่งขุดพลาดถูกเท้าตนเอง ได้รับบาดเจ็บ สมบูรณ์รีบวิ่งเข้าไปช่วยห้ามเลือด และพุงเพื่อนไปห้องพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นสมบูรณ์ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. คนที่อยู่ร่วมกันควรช่วยเหลือกัน
  - ข. ถ้าตนเองเจ็บเพื่อนจะได้ช่วยเหลือ
  - ค. สงสารเพื่อนที่ต้องทรมานจากการบาดเจ็บ
  - ง. การเฉยเมยในเรื่องที่ช่วยได้เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง

6. สมใจนำเสื้อผ้าที่ไม่ใช้แล้วแต่อยู่ในสภาพดี ไปรวมบริจาคให้เด็กยากจน ถ้านักเรียนเป็นสมใจนักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. เพื่อให้ได้บุญได้กุศล
  - ข. เพื่อช่วยเหลือกันตามควรแก่โอกาส
  - ค. เพื่อต้องการมีส่วนช่วยเหลือคนในสังคม
  - ง. เพื่อได้บุญได้กุศลเพื่อแม่ไปตั้งญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว

7. นวิฐนำสุนัขข้างถนนที่ได้รับบาดเจ็บจากการถูกรถชนมารักษาที่บ้าน ถ้านักเรียนเป็นนวิฐนักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
  - ก. เพื่อความสุขใจที่ได้ช่วยเหลือสัตว์
  - ข. เพื่อแสดงว่าตนเองเป็นคนมีเมตตา
  - ค. เพื่อให้พ่อแม่ภูมิใจที่มีลูกเป็นคนดีมีน้ำใจ
  - ง. ถ้าช่วยเหลือได้ ก็ไม่ยอกนึ่งดูตาย แม้ว่าจะเป็นสัตว์

8. ป้าน้อยทำสร้อยคอหาย กัลยา กับเพื่อนจึงอาสาช่วยกันหาสร้อยคอให้ป้าน้อย ถ้านักเรียนเป็นกัลยา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- สงสารป้าน้อยที่สูญเสียของมีค่า
  - ป้าน้อยอาจให้รางวัลตอบแทนบ้าง
  - คนในสังคมควรช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามสมควร
  - เพื่อแสดงให้เห็นว่าเด็กก็มีประโยชน์ต่อคนในสังคม
9. วันนี้เสรีทำเงินค่าอาหารกลางวันหล่นหาย กิจจาจึงแบ่งอาหารของตนให้เสรี ถ้านักเรียนเป็นกิจจา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- สงสารเสรีที่จะต้องอดข้าวกลางวัน
  - คนเราควรช่วยเหลือกันเท่าที่จะช่วยได้
  - เมื่อคราวตนเองเดือดร้อนเสรีจะได้ช่วยเหลือบ้าง
  - การช่วยเหลือกันทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
10. ปราณี่ช่วยลุงคนชรา คนตาบอด หรือเด็กเล็กข้ามถนน ทุกครั้งที่เขาพบ ถ้านักเรียนเป็นปราณี นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อแสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น
  - เพื่อเป็นการแสดงว่าตนเป็นคนดี
  - เพื่อให้เพื่อน ๆ ยึดถือเป็นแบบอย่าง
  - การช่วยเหลือผู้อื่นแกว่า เป็นสิ่งที่ต้องกระทำ
11. สุทินพบว่าสุนัขของตนกำลังวิ่งไล่ไถ่ของของเพื่อนบ้าน เขาจึงไล่สุนัขไม่ให้กัดไถ่ ถ้านักเรียนเป็นสุทิน นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- กลัวเพื่อนบ้านตีสุนัข
  - กลัวถูกเพื่อนบ้านตำหนิ
  - ต้องการช่วยเหลือสัตว์ที่กำลังลำบาก
  - กลัวเสียงดังรบกวนเพื่อนบ้านใกล้เคียง

12. เพื่อน ๆ ชอบดูหมิ่น นินทาเทพี ซึ่งมีฐานะยากจน แต่เธอก็ไม่เคยทำเช่นนั้นเลย กลับพยายามให้กำลังใจแก่เทพีเสมอ ถ้านักเรียนเป็นเธอนักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ก. เกรงว่าจะทำให้เทพีเสียใจ
  - ข. การดูหมิ่นและนินทากันทำให้เกิดแต่ความทุกข์
  - ค. หากคนอื่นดูหมิ่นและนินทาเราบ้างเราก็คงเสียใจ
  - ง. การดูหมิ่นและนินทากันทำให้คนในสังคมแตกแยก
13. ประภิตเป็นเด็กยากจนมาก เพื่อน ๆ มักพูดจาดูหมิ่นเสียดสีเขาเสมอ แต่ประภิตไม่เคยโต้ตอบหรือโกรธแค้นเพื่อนเลย ถ้านักเรียนเป็นประภิต นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ก. กลัวเพื่อน ๆ จะทำร้าย
  - ข. ไม่อยากจะได้เปรียบกับผู้อื่น
  - ค. ไม่อยากให้เด็กร้อนถึงครูที่ปรึกษา
  - ง. ไม่อยากให้เกิดความไม่สงบสุขในโรงเรียน
14. ครอบครัวของสุจิตรา จะแบ่งงานให้ลูกทุกคนรับผิดชอบและทุกครั้งที่สุจิตราทำงานเสร็จสุจิตราจะช่วยเหลือน้องที่ยังทำงานไม่เสร็จ ถ้านักเรียนเป็นสุจิตรา นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ก. อยากให้น้องรักมากขึ้น
  - ข. สงสารน้องที่ต้องทำงานหนัก
  - ค. เป็นหน้าที่ของพี่ที่ต้องช่วยเหลือน้อง
  - ง. เป็นความตั้งใจที่จะช่วยเหลืองานของครอบครัว
15. ปรีชาเป็นนักเรียนชั้นม.2 เขาเลี้ยงไก่ชนไว้ มีคนมาเสนอขอเช่าไก่อันด้วยราคาสูง เพื่อนำมันไปชนที่สนามชนไก่ในวันอาทิตย์ แต่ปรีชาปฏิเสธ ถ้านักเรียนเป็นปรีชา นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด
- ก. เพราะกลัวบาปกรรม
  - ข. เพราะกลัวพ่อแม่ลงโทษ
  - ค. เป็นคนไม่ควรรังแกสัตว์
  - ง. ทุกชีวิตไม่ควรเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

เฉลยคำตอบระดับคะแนนแต่ละข้อ

ฉบับที่ 1

ฉบับที่ 2

ฉบับที่ 3

ฉบับที่ 4

ด้านความมีระเบียบวินัย

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ด้านความรับผิดชอบ

ด้านความเมตตากรุณา

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	1	2	3	4
2	3	1	2	4
3	1	2	3	4
4	1	2	4	3
5	1	4	2	3
6	4	1	2	3
7	4	2	3	1
8	3	1	2	4
9	3	2	1	4
10	1	4	2	3
11	2	3	4	1
12	2	1	3	4
13	3	1	2	4
14	3	2	1	4
15	2	1	4	3

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	1	3	4	2
2	1	3	2	4
3	1	2	3	4
4	2	1	3	4
5	2	1	3	4
6	2	4	1	3
7	1	2	3	4
8	4	3	1	2
9	1	4	2	3
10	1	2	4	3
11	1	2	4	3
12	1	2	4	3
13	2	4	3	1
14	2	1	4	3
15	1	2	4	3

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	3	1	2	4
2	1	2	3	4
3	2	3	1	4
4	2	1	3	4
5	2	3	1	4
6	2	1	3	4
7	3	2	1	4
8	1	2	3	4
9	1	2	4	3
10	1	4	2	3
11	1	3	2	4
12	3	1	2	4
13	1	2	3	4
14	1	3	2	4
15	3	2	1	4

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	2	1	3	4
2	1	2	3	4
3	3	4	1	2
4	2	1	4	3
5	4	1	2	3
6	1	4	3	2
7	1	3	2	4
8	2	1	4	3
9	2	3	1	4
10	3	1	2	4
11	2	1	4	3
12	2	3	1	4
13	1	3	2	4
14	1	2	3	4
15	1	2	3	4

ภาคผนวก ก

แสดงอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตารางที่ 8 แสดงอำนาจจำแนกของแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ด้านความมีระเบียบวินัย		ด้านความซื่อสัตย์สุจริต		ด้านความรับผิดชอบ		ด้านความเมตตากรุณา	
ข้อที่	การทดสอบค่าที	ข้อที่	การทดสอบค่าที	ข้อที่	การทดสอบค่าที	ข้อที่	การทดสอบค่าที
1	3.868**	1	3.550**	1	3.021**	1	7.379**
2	3.382**	2	6.273**	2	5.635**	2	4.284**
3	4.284**	3	9.000**	3	6.743**	3	2.832*
4	5.789**	4	4.200**	4	4.632**	4	6.678**
5	4.636**	5	2.301**	5	5.019**	5	7.484**
6	3.400**	6	4.951**	6	3.981**	6	5.462**
7	3.974**	7	2.724*	7	8.124**	7	3.641**
8	4.583**	8	8.050**	8	4.905**	8	2.948*
9	5.389**	9	5.267**	9	4.469**	9	5.563**
10	6.573**	10	4.839**	10	4.905**	10	6.496**
11	2.741*	11	3.748**	11	6.573**	11	4.025**
12	5.563**	12	2.013*	12	9.303**	12	4.632**
13	2.899**	13	3.791**	13	5.880*	13	7.036**
14	2.764**	14	5.028**	14	2.807*	14	7.814**
15	5.262**	15	4.736**	15	4.670**	15	4.027**

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ภาคผนวก ง

แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตารางที่ 9 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ค่าความเชื่อมั่น (Alpha)
ด้านความมีระเบียบวินัย	.950
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	.948
ด้านความรับผิดชอบ	.960
ด้านความเมตตากรุณา	.948
รวม 4 ด้าน	.987

ภาคผนวก จ

แผนการสอนโดยการสอนแบบบทบาทสมมติ

เรื่อง ความมีระเบียบวินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

การประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อบังคับของกฎหมาย และตามหลักของศีลธรรม ตลอดจนทั้งการสร้างควมมีวินัยให้ตนเอง เป็นการปฏิบัติที่นำมาซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสงบสุขของคนในสังคม

หลักการ ความมีระเบียบวินัยจะทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบ และเกิดความสงบสุข

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากนักเรียนเรียนเรื่อง ความมีระเบียบวินัยแล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายและความสำคัญของความมีระเบียบวินัยได้
2. อธิบายลักษณะของความมีระเบียบวินัยในตนเอง ในโรงเรียน และในสังคมได้
3. อธิบายผลของความมีระเบียบวินัย และผลเสียของการขาดความมีระเบียบวินัยได้
4. บอกเหตุผลเชิงจริยธรรมได้

เนื้อหา

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติที่ถูกต้องทางกาย วาจา ใจ ตามข้อบังคับ กติกา หรือข้อบังคับที่สังคมยอมรับ โดยยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ถ้าหมุ่คณะหรือสังคม ขาดระเบียบวินัยจะเกิดความวุ่นวายและเคียดระแค้น เพราะสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็กหรือสังคมใหญ่ ต่างก็มีจุดประสงค์เหมือนกันคือ ต้องการความสุข ความเจริญ ความมั่นคง ปลอดภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นต้องอาศัยความมีระเบียบวินัย ความเจริญของแบบแผน กฎข้อบังคับ เพื่อให้บุคคลในสังคมได้ปฏิบัติตามตัวอย่างของระเบียบวินัย เช่น

- ระเบียบวินัยในโรงเรียน เช่น ต้องแต่งกายเรียบร้อย มาโรงเรียนทันเวลา ไม่ออกนอกห้องเรียน หรือนอกโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาต
- ระเบียบวินัยในสังคม เช่น ข้ามถนนตรงทางม้าลาย ไม่สูบบุหรี่บนรถประจำทาง รักษาความสะอาดของบ้านเมือง ปฏิบัติตนตามกฎหมาย
- ระเบียบวินัยในตนเอง เช่น ไม่ตื่นสาย เก็บของเป็นระเบียบ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมอย่างสม่ำเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ผลดีของความมีระเบียบวินัย

1. เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสียช่วยให้ผู้รักษาระเบียบวินัยเป็นคนดี
2. ช่วยให้การงานมีความเรียบร้อยและมีความรวดเร็ว
3. ผู้มีระเบียบวินัยย่อมมีชื่อเสียงไปในทางที่ดี

ผลเสียของการขาดความมีระเบียบวินัย

1. ทำให้บุคคล หมู่คณะหรือสังคมเกิดความวุ่นวายเดือดร้อน
2. ทำให้การทำงานเกิดผลเสียหายทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม
3. ผู้ที่ขาดระเบียบวินัยย่อมขาดสติ หลงงมง่าย ประพฤติตนในทางเสื่อมเสียได้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

ครูแจกนิทานเรื่อง “ขรทียชาดก” ให้นักเรียนทุกคนอ่านและร่วมกันวิเคราะห์เพื่อโยงเข้าสู่เนื้อหาเรื่องความมีระเบียบวินัย พร้อมทั้งติดบัตรคำ “ความมีระเบียบวินัย” บนกระดานดำ

ขั้นดำเนินการสอน (125 นาที)

1. ให้นักเรียนบอกความหมายและความสำคัญของความมีระเบียบวินัย โดยศึกษาเนื้อหาจากหนังสือจริยธรรมกับบุคคลครบวงจรที่เตรียมไว้ หลังจากนั้นนักเรียนบอกความหมายและความสำคัญแล้ว นักเรียนคิดแถบประโยคความหมายและความสำคัญของความมีระเบียบวินัย บนกระดานดำ

2. ครูชี้แจงเกี่ยวกับวิธีเรียน โดยใช้บทบาทสมมติ ดังนี้
  - 2.1 นักเรียนผู้แสดงซึ่งเตรียมไว้ล่วงหน้า ทำหน้าที่เป็นผู้แสดงเรื่องที่กำหนดให้
  - 2.2 นักเรียนผู้สังเกตการณ์ทำหน้าที่จดบันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้แสดง

แสดงออก

3. หลังจากชี้แจง ครูให้นักเรียนจัดฉากประกอบการแสดง
4. ให้ผู้แสดงออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “จะรีบไปไหน”
5. ครูซักถามและให้นักเรียนผู้สังเกตการณ์ร่วมกันวิเคราะห์เรื่องจากการแสดง

บทบาทสมมติ

6. ให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน โดยการจับฉลาก แล้วครูแจกใบงานให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้

- 6.1 เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม
- 6.2 เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
- 6.3 ทุกคนในกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ครูแจกให้ และร่วมกันอภิปรายตามประเด็น

ต่อไปนี้

- ลักษณะที่แสดงถึงความมีระเบียบวินัยมีอะไรบ้าง
- ผลดีของความมีระเบียบวินัยมีอะไรบ้าง
- ผลเสียของการขาดความมีระเบียบวินัยมีอะไรบ้าง
- ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “จะรีบไปไหน” นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่

เพราะเหตุใด

- 6.4 เมื่อหมดเวลาให้ส่งตัวแทนกลุ่ม ๆ ละ 1 คน ออกไปรายงานผลงานหน้าชั้นกลุ่มละ 5 นาที และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู

7. ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย และการขาดระเบียบวินัย ที่ตัวนักเรียนเคยประสบมาทั้งในส่วนตัว และในโรงเรียน

ขั้นสรุป (15 นาที)

ให้นักเรียนเล่นเกม “การเคารพกฎระเบียบ” แล้วร่วมกันสรุปเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

หลังจากสรุป ให้นักเรียนแต่ละคนไปเขียนคำขวัญ “ความมีระเบียบวินัย” เป็นกรบ้าน แล้วนำส่งครูในชั่วโมงต่อไป

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทานเรื่อง “ขราทียชาดก”
2. บัตรคำ ความมีระเบียบวินัย
3. หนังสือจริยธรรมกับบุคคลครบวงจร
4. แดบประโยค ความหมายและความสำคัญของความมีระเบียบวินัย
5. บทบาทสมมติเรื่อง “จะรีบไปไหน”
6. วัสดุและอุปกรณ์ในการแสดง ได้แก่ โຕ้ะ เก้าอี้ ป้ายชื่อผู้แสดงบทบาทสมมติ
7. ใบงาน
8. ใบความรู้เรื่อง ความมีระเบียบวินัย
9. เกม การเคารพกฎระเบียบ
10. วัสดุอุปกรณ์ในการเล่น ได้แก่ ก่อ่งกระดาษ กระดาษสี เขียว เหลือง แดง
11. หนังสือเรียนรายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

การวัดผล

1. สังเกตจากการบอกความหมายและความสำคัญของความมีระเบียบวินัย
2. สังเกตจากการอธิบายลักษณะของความมีระเบียบวินัย
3. สังเกตจากการวิเคราะห์ผลดีผลเสียของความมีระเบียบวินัย และการขาดความมีระเบียบวินัย
4. สังเกตจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. สังเกตความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียน
6. สังเกตการทำงานกลุ่ม
7. สังเกตจากการเล่นเกม
8. สังเกตจากผลการเขียนคำขวัญของนักเรียน

การประเมินผล

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

นิทานเรื่อง ขราทียขาด

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความมีระเบียบวินัย
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์เป็นเนื้อ มีหมู่นเนื้อแวกล้อมอยู่ในป่า ครั้งนั้น มีเนื้อที่เป็นพี่สาวของพระโพธิสัตว์ ได้แนะนำให้รู้จักกับลูกน้อยของตนและกล่าวว่า “น้องชาย เนื้อนี้ เป็นหลานของท่าน ท่านจงให้เรียนมารยาทแห่งเนื้อสักอย่างหนึ่ง” นางให้พระโพธิสัตว์รับลูกไว้แล้วก็กลับไป พระโพธิสัตว์บอกหลานว่า “เจ้าจงมาในเวลาโน้นแล้วจงเรียนมารยาทแห่งเนื้อเถิด” เนื้อนั้นไม่ไปตรงเวลาที่พระโพธิสัตว์กำหนดไว้ วันหนึ่งผ่านพ้นไปจันใด เมื่อ 7 วัน ผ่านพ้นไปจันนั้น เนื้อนั้นไม่ได้เรียนมารยาทแห่งเนื้อสักอย่างหนึ่งเลยเที่ยวไปติดบ่วงพราน ฝ่ายมารดาของเนื้อนั้นเข้าไปหาพระโพธิสัตว์แล้วถามว่า “ท่านให้หลานเรียนมารยาทแห่งเนื้อแล้วหรือ” พระโพธิสัตว์ก็กล่าวตอบว่า “ท่านอย่าคิดเลยสำหรับเนื้อนั้น ผู้ไม่กระทำตามโอวาท ไม่มาตามเวลาที่กำหนดนัดหมายไว้ เนื้อนั้นติดบ่วงนายพราน ถูกนายพรานฆ่าตายเสียแล้ว นี่เป็นโทษของการไม่ตรงต่อเวลา”

บทบาทสมมติ เรื่อง “จะรีบไปไหน”

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความมีระเบียบวินัย
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เด็กชายสังจะ เทียงธรรม และเด็กชายนาวิน รักเรียน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีครูมานะ ผดุงเกียรติ เป็นครูที่ปรึกษา ครูมานะตักเตือนและอบรมนักเรียนในชั้น อยู่เสมอว่าให้ทุกคนประพฤติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และให้เคารพกฎหมายหรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น การแต่งกายมาโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎจราจร การข้ามถนน การไม่ทำลายสาธารณสมบัติ เป็นต้น เด็กชายสังจะปฏิบัติตามคำสอนของครูมานะอยู่เสมอ แต่เด็กชายนาวินจะปฏิบัติตามเป็นบางครั้ง

วันหนึ่ง เด็กชายนาวินชวนเด็กชายสังจะนั่งซ้อนมอเตอร์ไซค์ไปซื้อของที่ตลาด เด็กชายนาวินเห็นว่าไม่มีตำรวจอยู่ในบริเวณที่จะไป จึงขับเร็วมาก และฝ่าไฟแดงไปชนหญิงชราที่กำลังเดินข้ามถนนกระเด็นไปกระแทกกับฟุตบอลอย่างแรงคายคาที่ เด็กชายสังจะและเด็กชายนาวินได้รับบาดเจ็บ เด็กชายนาวินถูกดำเนินคดีในข้อหาขับซิ่งรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ผลการพิจารณาของศาลคดีเด็กและเยาวชน เขาถูกส่งไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ทำให้ต้องหยุดเรียนไป

บทบาทของนายมานะ ผดุงเกียรติ

สมมติว่าท่านแสดงเป็นครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทุกวันที่เข้าชั้นเรียน ท่านได้ตักเตือนและอบรมนักเรียนอยู่เสมอว่า ให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และให้เคารพกฎหมายหรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดไว้ เช่น การแต่งกายมาโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎจราจร การข้ามถนน การไม่ทำลายสาธารณสมบัติ เป็นต้น แต่ปรากฏว่าเด็กชายนาวินปฏิบัติตามเป็นบางครั้ง วันหนึ่งเขาชวนเด็กชายสังจะนั่งซ้อนท้ายรถมอเตอร์ไซค์ไปซื้อของที่ตลาด เขาเห็นว่าไม่มีตำรวจอยู่ในบริเวณที่จะไป จึงขับเร็วมาก และฝ่าไฟแดงไปชนหญิงชราที่กำลังเดินข้ามถนนกระเด็นไปกระแทกกับฟุตบอลอย่างแรงคายคาที่ เด็กชายสังจะและเด็กชายนาวินได้รับบาดเจ็บ เด็กชายนาวินถูกดำเนินคดีในข้อหาขับซิ่งรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ผลการพิจารณาของศาลคดีเด็กและเยาวชน เขาถูกส่งไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ทำให้ต้องหยุดเรียนไป

บทบาทของเด็กชายสังจะ เทียงธรรม

สมมติว่าท่านแสดงเป็นเด็กชายสังจะ เทียงธรรม เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเพื่อนชื่อเด็กชายนาวิน รักไทย มีครูมานะ ผดุงเกียรติ เป็นครูที่ปรึกษา ทุกวันครูมานะตักเตือนและอบรมนักเรียนในชั้นอยู่เสมอว่า ให้ทุกคนประพฤติตนตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และให้เคารพกฎหมายหรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น การแต่งกายมาโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎจราจร การข้ามถนน การไม่ทำลายสาธารณสมบัติ เป็นต้น ท่านจะปฏิบัติตามคำสอนของครูมานะอยู่เสมอ แต่เด็กชายนาวินจะปฏิบัติตามเป็นบางครั้ง วันหนึ่งเด็กชายนาวินได้ชวนท่านนั่งซ้อนท้ายมอเตอร์ไซค์ไปซื้อของที่ตลาด เด็กชายนาวินเห็นว่าไม่มีตำรวจอยู่ในบริเวณที่จะไป จึงขับเร็วมาก และฝ่าไฟแดงไปชนหญิงชราที่กำลังเดินข้ามถนนกระเด็นไป ศีรษะกระแทกกับฟุตบาทอย่างแรงตายคาที่ ท่านกับเด็กชายนาวินได้รับบาดเจ็บ และเด็กชายนาวินถูกดำเนินคดีในข้อหาขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย

บทบาทของเด็กชายนาวิน รักเรียน

สมมติว่าท่านแสดงเป็นเด็กชายนาวิน รักเรียน เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเพื่อนชื่อเด็กชายสังจะ เทียงธรรม มีครูมานะ ผดุงเกียรติ เป็นครูที่ปรึกษา ทุกวันครูมานะตักเตือนและอบรมนักเรียนในชั้นอยู่เสมอว่า ให้ทุกคนประพฤติตนตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และให้เคารพกฎหมาย หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น การแต่งกายมาโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎจราจร การข้ามถนน การไม่ทำลายสาธารณสมบัติ เป็นต้น ท่านปฏิบัติตามคำสอนของครูเป็นบางครั้ง วันหนึ่งท่านชวนเด็กชายสังจะนั่งซ้อนท้ายมอเตอร์ไซค์ไปซื้อของที่ตลาด ท่านเห็นว่าไม่มีตำรวจอยู่ในบริเวณที่จะไป จึงขับรถเร็วมาก และฝ่าไฟแดงไปชนหญิงชราที่กำลังเดินข้ามถนนเป็นเหตุให้ร่างหญิงชรากระเด็นไป ศีรษะกระแทกกับฟุตบาทอย่างแรงตายคาที่ ท่านและเด็กชายสังจะบาดเจ็บ ท่านถูกดำเนินคดีในข้อหาขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ผลการพิจารณาของศาลคดีเด็กและเยาวชน ท่านถูกส่งไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ทำให้ต้องหยุดเรียนไป

บทบาทของหญิงชรา

สมมติว่าท่านแสดงเป็นหญิงชรา กำลังจะเดินข้ามถนน ขณะมีสัญญาณไฟแดง แต่ปรากฏว่ามีเด็กชายคนหนึ่งขับมอเตอร์ไซค์มาเร็วมาก และได้ชนท่านกระเด็นไปที่ฟุตบาท ศีรษะของท่านกระแทกอย่างแรงเสียชีวิตคาที่

ใบงาน

เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ความมีระเบียบวินัย
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นการปฏิบัติงาน

1. เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม (ข้อ 1-2 ภายใน 5 นาที)
2. เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
3. ทุกคนในกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ครูแจกให้และร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

(ภายใน 20 นาที)

- ลักษณะที่แสดงถึงความมีระเบียบวินัยอะไรบ้าง
- ผลดีของความมีระเบียบวินัยอะไรบ้าง
- ผลเสียของการขาดความมีระเบียบวินัยมีอะไรบ้าง
- ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “จะรีบไปไหน” นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่

เพราะเหตุใด

4. ให้ส่งตัวแทนกลุ่ม ๆ ละ 1 คน ออกไปรายงานผลงานหน้าชั้น กลุ่มละ 5 นาที (25 นาที) และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู

ใบความรู้

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความมีระเบียบวินัย
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติที่ถูกต้องตามข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมยอมรับเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ระเบียบ หมายถึง ข้อบังคับ คำสั่ง กติกา ที่สังคมวางไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อฝึกฝนอบรมตนให้เป็นที่ไปตามกติกาหรือข้อบังคับนั้น ๆ คนทุกคนต้องอยู่ในสังคม ถ้าหมู่คณะหรือสังคมนั้นขาดระเบียบวินัยย่อมจะเกิดความสับสนวุ่นวายขึ้น สังคมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใหญ่หรือเล็กต่างก็มีจุดประสงค์เหมือนกัน คือ ต้องการความสุขความเจริญ ความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการมีระเบียบแบบแผน ข้อบังคับสำหรับให้คนในหมู่คณะปฏิบัติตามข้อบังคับที่ดีที่สุดก็คือ “วินัย” นั่นเอง

ความจำเป็นที่ต้องมีระเบียบวินัย

1. การปฏิบัติงานทุกอย่างถ้าปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนก็จะไม่เกิดความชุลกชลักหรือก้าวก่ายกัน
2. งานที่ปฏิบัติไปอย่างมีระเบียบจะดูก็งามตาจะตรวจสอบค้นคว้าก็ง่าย แม้ผู้อื่นจะรับช่วงทำต่อไปถึงสะดวก ดังสุภาษิตที่ว่า “ของที่เก็บไว้เป็นที่ จะหยิบก็ง่าย จะหายก็รู้ จะดูก็งามตา”
3. ความผิดพลาดหรือผลเสียหายต่าง ๆ มักจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ไม่มีระเบียบ งานที่ปฏิบัติอย่างขาดระเบียบนี้ ย่อมทำให้เกิดผลเสียหายทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม
4. ถ้ามีระเบียบปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติก็จะปฏิบัติอย่างสะดวกสบายไม่ต้องเกรงใจคนนั้นคนนี่
5. ความเป็นระเบียบในทางความคิด ทำให้คนมีหลักเกณฑ์ในทางจิตใจไม่ทำอะไรไปตามความคิด ในขณะที่จิตใจกำลังฟุ้งซ่าน
6. เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน ผู้ที่มีความคิดเป็นระเบียบอยู่แล้วย่อมไม่ตื่นเต้นเสียขวัญ อาจแก้ไขเหตุการณ์นั้น ๆ ที่ทำท่าจะร้ายให้กลายเป็นดีได้

คุณลักษณะของคนที่มีระเบียบวินัย

คุณค่าของการมีระเบียบวินัยมี 3 สถาน

1. วินัยทำให้ผู้รักษาเป็นคนดีขึ้น เป็นเครื่องมือกันความเสื่อมเสีย เป็นเครื่องมือยกระดับของผู้มีวินัยให้สูงขึ้น
2. วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของคน ใครจะเป็นคนดีหรือคนเลว ดีมากหรือดีน้อยต้องใช้การสังเกตวินัยของบุคคลนั้น ผู้ใดเคร่งครัดในวินัยของตนผู้นั้นเป็นคนดียิ่ง ยิ่งกว่านั้นการที่เราแต่ละคนมีวินัยดีย่อมดีแสดงว่าชาติ ศาสนา ของเราก็คงดีไปด้วย
3. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ วินัยจะทำให้เราได้ว่าผู้นั้นคือใคร เช่น ในระหว่างคนที่สะสมอาวุธไว้มากกว่า หมู่ที่มีวินัยของบ้านเมืองก็เรียกว่า กองทหาร ส่วนหมู่ที่ไม่มีวินัยก็เรียกว่า กองโจร เป็นต้น

สรุปได้ว่า ระเบียบวินัยมีคุณค่าหรือประโยชน์ ดังนี้ คือ เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย ช่วยให้ผู้ที่รักษาระเบียบวินัยเป็นคนดี เมื่อฝึกอยู่สม่ำเสมอ จนเคยชินเป็นนิสัยย่อมเกิดวินัยในตนเองขึ้น ช่วยให้การงานมีความเรียบร้อยสำเร็จและมีความรวดเร็วด้วย นอกจากนั้นเกียรติคุณของผู้ที่มีระเบียบยอมฟังไปมีชื่อเสียงในทางที่ดี ทำให้เป็นคนที่มีสติอยู่เสมอ ไม่หลงงมงายไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด อายุขนาดใดก็ตาม

การนำระเบียบวินัยมาใช้ในชีวิตประจำวัน

คนในชาติที่เจริญทั้งหลาย เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมัน สิงคโปร์ คนในชาติเหล่านี้ได้นำวินัยไปใช้ในชีวิตประจำวันจริงๆ ฝึกกันตั้งแต่เด็กเล็กๆ เริ่มจากการรักษาความสะอาดภายในอาคาร บ้านเรือน รู้จักรักษาความสะอาดของถนนหนทาง สวนสาธารณะต่าง ๆ ให้ความความสงบเรียบร้อย ฝึกให้เกียรติแก่คนชรา คนทุพพลภาพ สตรี ฝึกให้เคารพกฎหมาย เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด ไม่ขับรถผิดกฎหมาย ฝึกให้รักต้นไม้และรักชีวิตของสัตว์ต่างๆ ไม่เห็นแก่ได้ รับสินบนจากคนอื่น การฝึกอย่างเป็นประจำจนติดเป็นนิสัย จึงทำให้คนในชาติเหล่านี้มีความเจริญก้าวหน้า ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศของเขาเจริญก้าวหน้ามาจนทุกวันนี้

ระเบียบวินัยจะเกิดขึ้นมาเองถ้าทุกคนไม่ทำอะไรตามใจตนเอง และระเบียบวินัยที่ดีที่สุดก็คือ ระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั่นเอง

เกม “การเคารพกฎระเบียบ”

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความมีระเบียบวินัย
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง

1. แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 12 คน และนักเรียนที่เหลืออีก 4 คน ตั้งเป็นผู้สังเกตการณ์ คอยสังเกตการเล่นเกมนของแต่ละกลุ่ม (ข้อ 1-7 ภายใน 15 นาที)
2. ให้แต่ละกลุ่มเข้าแถวตอนเรียงหนึ่ง ตั้งแถวอยู่ห่างจากเส้นชัยพอสมควร ระหว่างหัวแถวกับเส้นชัยจะมีกล่องใส่กระดาษสีวางไว้
3. เมื่อเริ่มสัญญาณการเล่นให้คนที่อยู่หัวแถวแต่ละกลุ่มวิ่งออกไปหยิบกระดาษสีในกล่องขึ้นมา (ห้ามมองไปที่กล่อง) แล้วขอให้เพื่อนดู เมื่อได้สีต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามดังนี้
  - 3.1 สีเขียวให้วางกระดาษลงข้างกล่อง แล้ววิ่งไปยืนเข้าแถวเรียงหนึ่งที่เส้นชัย
  - 3.2 สีเหลืองให้วางกระดาษลงข้างกล่อง แล้วยืนอยู่กับที่ (ยืนอยู่ข้างกล่อง)
  - 3.3 สีแดงให้วางกระดาษลงข้างกล่อง แล้ววิ่งกลับมาต่อท้ายแถวของตนเองอย่างเดิม
4. คนต่อ ๆ ไปวิ่งออกไปหยิบกระดาษในกล่อง ได้สีอะไรก็ปฏิบัติตามที่กติกาที่กำหนด สำหรับคนที่จับที่แผ่นกระดาษสีเขียวมีสิทธิ์ที่จะพาเพื่อนที่ยืนอยู่ข้างกล่องเข้าเส้นชัยได้ครั้งละหนึ่งคน
5. กลุ่มใดสามารถพาพวกเข้าไปอยู่ในเส้นชัยได้หมดหรือมากที่สุดเป็นฝ่ายชนะ
6. ผู้สังเกตการณ์ออกมาบอกถึงผลของการสังเกตว่ามีกลุ่มใดทำผิดกติกา หรือมีกลุ่มใดทำถูกกติกาบ้าง
7. ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุป

แผนการสอนโดยการสอนแบบบทบาทสมมติ

แผนการสอนเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ความถูกต้องดีงามทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการ ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่ดี สมควรประพฤติปฏิบัติ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากที่นักเรียนเรียนเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายและความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริตได้
2. อธิบายลักษณะของความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อบุคคล ต่อหน้าที่ ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติได้
3. วิเคราะห์ผลดีของความซื่อสัตย์สุจริต และผลเสียของการขาดความซื่อสัตย์สุจริตได้
4. บอกเหตุผลเชิงจริยธรรมได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ความถูกต้องดีงาม ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ผู้ที่ยึดถือความซื่อสัตย์สุจริต ในการดำรงชีวิต จะได้รับการยกย่องเชื่อถือ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ความซื่อสัตย์สุจริต แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง หมายถึง การกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่เราตั้งใจไว้หรือทำตามคำพูดที่พูดไว้ไม่เหลวไหล
2. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อบุคคล หมายถึง การมีความซื่อตรงจริงใจต่อผู้อื่น ไม่โกหก หลอกลวง ไม่คิดริษยากันแก่ถึง ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน และให้ความช่วยเหลือป้องกัน

มิตรเมื่อมีภัย รวมทั้งไม่คิดคดต่อผู้ที่มีพระคุณ หาโอกาสตอบแทนบุญคุณ

3. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนทำ และทำให้ดีที่สุด โดยการไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในทางที่มีขอบ ไม่โกงเวลาทำงาน ไม่โกงทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่น

4. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติ หมายถึง การรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับหมู่คณะ มีความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบ ไม่นำความลับของหมู่คณะไปเปิดเผย ไม่เป็นคั่นเหตุให้คนภายนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่ทำผิดกฎหมาย ช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ

การแสดงความซื่อสัตย์สุจริต แสดงออกได้ 3 ทางคือ

1. ทางกาย หมายถึง การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังและ โอกาสเท่าที่จะสามารถทำได้

2. ทางวาจา หมายถึง การพูดความจริงตรงไปตรงมา พูดในสิ่งที่ควรพูด ไม่เพ้อเจ้อ และเป็นคำพูดที่อ่อนหวานน่าฟัง

3. ทางใจ หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ใจเป็นสำคัญ หรือความคิด เช่น ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น

ผลดีของความซื่อสัตย์สุจริต

1. เกิดความสงบในใจ ไม่กระวนกระวาย ไม่ต้องหวาดระแวงคนมาคอยจับผิดตนเอง

2. ได้รับความไว้วางใจ เป็นคนมีเกียรติและได้รับการสรรเสริญจากการพูดจริง ทำจริง เป็นผู้มีคามพึ่งพาของอาจในทุกสถานที่ ชีวิตเจริญก้าวหน้า มีคนอยากคบค้าสมาคม

3. สร้างความมั่นคงแก่สังคม สังคมจะอยู่ได้ถ้าสมาชิกมีความไว้วางใจกัน ย่อมไม่เกิดปัญหาในสังคม

ผลเสียของการขาดความซื่อสัตย์สุจริต

1. ทำให้ตนเองขาดความสงบสุขทางใจ มีความหวาดระแวง

2. ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น ชีวิตไม่เจริญก้าวหน้า

3. ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม เช่น ระบบเส้นสาย การฉ้อราษฎร์บังหลวง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

ให้นักเรียนร้องเพลง “ความซื่อสัตย์” จากแผนภูมิและสนทนาซักถามเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลงเพื่อโยงเข้าสู่เรื่องที่สอน พร้อมทั้งติดบัตรคำ “ความซื่อสัตย์สุจริต” บนกระดานดำ

ขั้นดำเนินการสอน (125 นาที)

1. ให้นักเรียนบอกความหมายและความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต โดยศึกษาจากใบความรู้เรื่องความซื่อสัตย์สุจริตที่ครูแจกให้ เมื่อหมดเวลา ครูสุ่มนักเรียน 5 คน เขียนคำตอบบนกระดานดำ ครูซักถามนักเรียนในชั้นที่มีคำตอบใกล้เคียง และแตกต่างจากคำตอบบนกระดานดำ หลังจากนั้นให้หัวหน้าเขียนสรุปความหมาย และความสำคัญของความซื่อสัตย์อีกครั้งหนึ่ง

2. ครูชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการเรียน โดยใช้บทบาทสมมติ ดังนี้

2.1 นักเรียนผู้แสดงซึ่งเตรียมไว้ล่วงหน้า ทำหน้าที่เป็นผู้แสดงเรื่องที่กำหนดให้

2.2 นักเรียนผู้สังเกตการณ์ทำหน้าที่จดบันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้แสดง

แสดงออก

3. ก่อนแสดงให้นักเรียนจัดฉากประกอบการแสดง

4. ให้นักเรียนผู้แสดงออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “สัตว์โลกยอมเป็นไปตามกรรม”

5. หลังจากการแสดง ครูซักถามและให้ผู้สังเกตการณ์สรุปถึงบทบาท เรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร

6. ครูแจกใบงาน ให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้

6.1 ให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน

6.2 เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปราย

6.3 เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม

6.4 ทุกคนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

- ลักษณะของความซื่อสัตย์สุจริตมีอะไรบ้าง

- ผลดีของความซื่อสัตย์สุจริตมีอะไรบ้าง

- ผลเสียของการขาดความซื่อสัตย์สุจริตมีอะไรบ้าง

- ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “สัตว์โลกยอมเป็นไปตามกรรม” นักเรียนจะทำ

เช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

6.5 เมื่อหมดเวลา ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปราย กลุ่มละ 5 นาที และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู

7. ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตและการขาดความซื่อสัตย์สุจริต โดยให้ออกมมาเล่าให้เพื่อนฟัง

ขั้นสรุป (15 นาที)

ครูให้นักเรียนศึกษากรณีตัวอย่างเรื่อง “ช็อกกินไม่หมด คคกินไม่นาน” และร่วมกันสรุปเรื่องเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ในทางกาย วาจา ใจ

หลังจากสรุป ครูให้นักเรียนไปเขียนเรียงความเรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริตที่ข้าพเจ้าปรารถนา” ส่งครูในชั่วโมงต่อไป

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนภูมิเพลง “ความซื่อสัตย์”
2. บัตรคำ “ความซื่อสัตย์สุจริต”
3. ใบความรู้เรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริต”
4. บทบาทสมมติเรื่อง “สัตว์โลกยอมเป็นไปตามกรรม”
5. วัสดุและอุปกรณ์ในการแสดง ได้แก่ โต้ะ แก้ว มีดและปืนพลาสติก ป้ายชื่อผู้แสดง
6. ใบงาน
7. กรณีตัวอย่างเรื่อง “ช็อกกินไม่หมด คคกินไม่นาน”
8. หนังสือเรียนรายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

การวัดผล

1. สังเกตจากการบอกความหมายและความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต
2. สังเกตจากการอภิปรายลักษณะของความซื่อสัตย์สุจริต
3. สังเกตจากการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียของความซื่อสัตย์สุจริต และการขาดความซื่อสัตย์สุจริต
4. สังเกตจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. สังเกตความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียน
6. สังเกตการทำงานกลุ่ม
7. สังเกตจากผลงานการเขียนเรียงความเป็นรายบุคคล

การประเมินผล

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ใบความรู้

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมตรงต่อความเป็นจริง และความถูกต้องดีงามทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ผู้ที่ยึดถือความซื่อสัตย์สุจริตในการดำรงชีวิตจะได้รับการยกย่อง เชื้อถือ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ให้ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต ไว้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ตรงไม่คด ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมลบลมคมใน ประพฤติชอบ ไม่คดโกง ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด คนซื่อสัตย์สุจริตคือคนที่มีความจริงอยู่ในใจ มุ่งรักษาความจริงเสมอ มีความตั้งใจจริง พยายามทำสิ่งใดก็ทำสิ่งนั้นจนสำเร็จไม่รวนเร ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ย่อมมีความสุข จะไปที่ใดย่อมได้รับเกียรติคือชื่อเสียงที่ดีงาม

ประทีน ศรีเงิน ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติตรงไม่คดโกง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ทำตามสัญญา ระเบียบกฎเกณฑ์ มีความจริงอยู่ในใจ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต จะได้รับการสรรเสริญ และไว้วางใจจากผู้อื่น

ความซื่อสัตย์สุจริต มีความสำคัญสำหรับมนุษย์ที่จะต้องนำไปเป็นหลักปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ดังนี้

1) ความประพฤติดีทางกาย ในทางศาสนาเรียกว่า กายสุจริตในข้อแรก ให้เว้นจากการฆ่าสัตว์ คือ ทำลายชีวิตของผู้อื่นทุกประเภท พร้อมกันนี้ก็ให้มีเมตตากรุณาต่อมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน เพราะคนที่ใช้กายประพฤติชั่วไปฆ่าผู้อื่นนั้นจัดว่าเป็นคนโหดร้ายขาดเมตตากรุณา เป็นผู้สร้างอกุศลกรรม ตามปกคตินุญย์และสัตว์ทุกประเภทย่อมรักชีวิตของตน กลัวเจ็บตายเหมือนกัน ขอให้เปรียบเทียบตัวเราเอง เรายังชีวิตของเราเช่นใดมนุษย์และสัตว์อื่นก็รักชีวิตของเขาเช่นกัน เพราะฉะนั้น การเว้นจากการทำลายชีวิตของผู้อื่นและมีเมตตากรุณาช่วยเหลือชีวิตของผู้อื่นจึงเป็นกุศล ทำให้เรามีความสุขใจไม่เดือดร้อน และพระพุทธเจ้าได้ตรัสอานิสงส์ของการงดเว้นจากการ

ฆ่าสัตว์จะทำให้เกิดเป็นคนมีอายุยืน ตรงข้ามกับคนฆ่าสัตว์จะได้รับกรรมสนอง คือ เกิดมา มีอายุสั้น

ความประพฤติดีทางกายข้อที่ 2 คือ เว้นจากการลักทรัพย์ ข้อนี้มุ่งให้มนุษย์เคารพในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินของผู้อื่น เพราะทุกคนย่อมหวงแหนทรัพย์สินเงินทองของตน ผู้ที่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่น จึงเป็นการใช้กายไปทำความชั่ว แต่เมื่อคนเว้นจากการลักทรัพย์ผู้อื่นได้และตั้งหน้าประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงชีวิต ก็จัดว่าเป็นคนดี ได้ชื่อว่าดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง

ความประพฤติดีทางกายข้อที่ 3 คือ เว้นจากการประพฤติดีในกาม คือ ไม่ผิดประเวณี และละเมิดสามีภรรยา หรือบุตรธิดาของผู้อื่น เมื่อผู้ใดไปละเมิดย่อมก่อให้เกิดความโกรธแค้น สร้างศัตรูขึ้นเป็นการทำลายจิตใจของกัน เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่ประเวณีและมีกามสังวร ระวังเรื่องความรักใคร่ ไม่ตกเป็นทาสของกามารมณ์ จึงจัดว่าเป็นคนดีดำเนินชีวิตทางที่ถูกต้องชีวิตมีความสุขไม่เดือดร้อน

2) ควรประพฤติดีทางวาจา เรียกว่า วาจสุจริต ที่ทางศาสนาสอนเรื่องวาจา เพื่อให้มนุษย์ควบคุมพฤติกรรมในด้านการพูดให้อยู่ในขอบเขต เพราะในสังคมมนุษย์ที่เดือดร้อนวุ่นวายมากก็เพราะขาดการควบคุมปากของตนเอง ปลดปล่อยให้ปากพูดชั่วต่าง ๆ แต่ถ้ามนุษย์สามารถควบคุมพฤติกรรมการพูดให้อยู่ในวาจสุจริต จะอยู่ร่วมกันด้วยความสงบไม่เดือดร้อนวุ่นวาย

การพูดดีข้อที่ 1 เว้นจากการพูดเท็จ ข้อนี้ทางศาสนามุ่งให้มนุษย์เว้นจากการพูดคำที่ไม่จริง เพราะคำที่ไม่จริงนั้น เป็นคำพูดชั่วทำลายประโยชน์ของผู้อื่น เช่น ไม่พูดหลอกหลวงเอาทรัพย์สินของคนอื่น และคนพูดปดจะขาดความไว้วางใจจากผู้อื่น ไม่มีใครเชื่อถือ เมื่อเว้นจากการพูดเท็จแล้ว ก็ต้องพูดคำจริงให้ติดเป็นนิสัย เพราะผู้ที่มีวาจาสัตย์ ย่อมได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากผู้อื่น

การพูดดีข้อที่ 2 เว้นจากการพูดส่อเสียด ผู้ที่ไม่พูดส่อเสียดจัดว่ามีวาจาดี เพราะคำพูดส่อเสียดเป็นคำพูดยุแหย่ให้มนุษย์แตกความสามัคคี เป็นการทำลายความมั่นคงของสังคมคือ เว้นจากการพูดส่อเสียดแล้ว ต้องพูดคำสมานสามัคคี เพราะการพูดให้คนที่กำลังจะแตกแยกกัน หรือผู้ที่แตกกันแล้วให้สามัคคีกัน จัดเป็นกุศลอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสร้างความมั่นคงแก่สังคม

การพูดดีข้อที่ 3 เว้นจากการพูดคำหยาบ ผู้ที่ไม่พูดคำหยาบจัดว่ามีวาจาดี เพราะคำหยาบคายเป็นคำที่ไม่ไพเราะเสนาะหู ไม่เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป อย่างไรก็ตามมนุษย์เลยที่ไม่ชอบคำหยาบ แม้แต่สัตว์เดรัจฉานบางประเภทก็ไม่ชอบคำหยาบ เมื่อเว้นพูดคำหยาบแล้วต้องพูดคำไพเราะสุภาพ ในวัฒนธรรมไทยมีคำสุภาพไพเราะมากมายที่สุภาพบุรุษและสุภาพสตรีต้องพูดเมื่อมนุษย์พูดวาจาไพเราะสุภาพต่อกันแล้ว จะทำให้เกิดความรักใคร่ผูกใจกันได้ ตรงข้ามหากพูด

หยาบคายต่อกันจะทำให้เกิดความเกลียดชัง และก่อการวิวาทขึ้น

การพูดข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเพื่อเจ้า ผู้ที่ไม่พูดคำเพื่อเจ้าจัดว่าเป็นผู้มีวาจาดี เพราะการพูดเพื่อเจ้าเปล่าประโยชน์ เช่น เล่านิทานโกหก ซึ่งไม่มีคิดแก่ผู้ฟัง แม้จะทำให้สนุกสนาน แต่ก็ไม่ค่อยได้ประโยชน์ในทางเพิ่มพูนปัญญา เมื่อเว้นพูดคำเพื่อเจ้าแล้ว ต้องพูดคำที่มีสาระ เช่น นำเรื่องที่เป็นวิชาการมาพูดแลกเปลี่ยนความรู้กัน

3) ความประพฤติกดีทางใจ ในทางศาสนามุ่งให้มนุษย์ควบคุมพฤติกรรมในด้านความคิด เพราะความคิดมีความสำคัญสำหรับมนุษย์มาก พฤติกรรมในทางกายและวาจา 2 ข้อ ข้างต้นนั้นย่อมเกิดจากใจ คือ ความคิดเป็นผู้สั่งให้ทำและให้พูด หากความคิดดีก็จะสั่งให้ทำดี พูดดี แต่ถ้าความคิดชั่วเสียแล้วก็จะให้ทำชั่ว พูดชั่วด้วย เพราะฉะนั้น ความคิดดี จึงมีประโยชน์แก่มนุษย์อย่างยิ่ง

ความคิดข้อที่ 1 ไม่โลภอยากได้ของเขา ผู้ที่มีจิตไม่โลภอยากได้ของเขานี้จัดว่ามีความคิดดี เพราะความคิดโลภอยากได้ของผู้อื่น เป็นสาเหตุทำทุจริตต่อทรัพย์ของผู้อื่น เช่น ขโมย น้อโกง ฉกชิง วิ่งราว เป็นต้น เพราะฉะนั้น เมื่อจิตเกิดความคิดโลภอยากได้ของผู้อื่นที่ตนไม่มีกรรมสิทธิ์ จะต้องรีบระงับความคิดทันที เมื่อระงับความโลภได้แล้ว ควรเกิดความคิดแสวงหาทรัพย์ในทางสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย การประกอบอาชีพสุจริตนั้น แม้จะรวยช้า แต่ก็ไม่ได้เดือดร้อน ตรงข้ามกับอาชีพทุจริต แม้จะร่ำรวยเร็ว แต่ทรัพย์สินที่ได้มานั้นก็ไม่น่าภาคภูมิใจ เพราะเป็นทรัพย์ที่ไม่บริสุทธิ์

ความคิดข้อที่ 2 ไม่พยายาทปองร้ายเขา ผู้ที่มีจิตไม่มีจิตคิดร้ายต่อผู้อื่น จัดว่าเป็นผู้มีความคิดดี เพราะความคิดพยายาทผู้อื่นเป็นสาเหตุแห่งการประทุษร้ายร่างกายและชีวิตของผู้อื่น เช่น ผู้ที่ใช้ร่างกายประหารชีวิตผู้อื่น หรือใช้วาจาว่าผู้อื่น ก็เพราะใจมีความพยายาทมุ่งร้ายต่อผู้อื่น แต่ถ้าระงับความคิดมุ่งร้ายผู้อื่นได้ ก็จะไม่ทำร้ายและด่าว่าผู้อื่น เมื่อละความคิดพยายาทแล้ว ควรคิดแผ่เมตตาปรารถนาดีต่อกันและรักใคร่กัน การเบียดเบียนประหารชีวิตกันก็จะไม่เกิดขึ้นอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ความคิดข้อที่ 3 เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม คนที่มีสัมมาทิฐิ เห็นชอบเช่นนี้จัดว่ามีความคิดดี เพราะคนที่เป็นมิจฉาทิฐิ จัดว่าเป็นอันตรายต่อพระศาสนาอย่างยิ่ง เพราะเมื่อจิตมีความเห็นผิดทำนองคลองธรรมแล้ว จะเป็นเหตุให้คนทำชั่วได้ทุกอย่าง แม้บาปที่ร้ายแรง เช่นฆ่าพ่อแม่ ฆ่าครูอาจารย์ ฆ่าพระสงฆ์ผู้ทรงศีล บุคคลที่มีความเห็นผิดนั้น สามารถจะทำได้เพราะเขาเห็นว่า พ่อแม่ ครูอาจารย์และพระสงฆ์ไม่มีคุณอะไร เมื่อกำจัดมิจฉาทิฐิแล้วควรจะได้สร้าง

สัมมาทิฐิในจิตใจ คือ มีความคิดเห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผล โดยเฉพาะคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เป็นคำสอนที่มีเหตุผล ควรจะได้ใช้ปัญญาไตร่ตรองด้วยตนเอง อย่าไปหลงเชื่อคำของคนบางพวกที่มุ่งทำลายศาสนาและสอนบิดเบือนให้คนหลงเข้าใจผิด ซึ่งคนพวกนี้เป็นภัยต่อพระศาสนา

บทบาทสมมติ เรื่อง “สัตว์โลกยอมเป็นไปตามกรรม”

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นายศิริชัย เรื่องรัตน์ เป็น ส.ส. ของจังหวัดบัวทอง เขาเป็นคนที่มิมีนิสัยเป็นนักเลง แม่ของเขาได้ตักเตือนให้ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ซื่อตรงต่อความเป็นจริง ความถูกต้องดีงามทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเอง ต่อหน้าที่ แต่นายศิริชัยไม่ปฏิบัติตาม ใช้อิทธิพลการเป็น ส.ส. ในทางที่มีชอบ เช่น เป็นเจ้าพ่อ เป็นนักเลง ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ค้าไม้ข้ามชายแดน ค้าอาวุธสงคราม ค้ายาเสพติด เป็นต้น เขาจะสั่งฆ่าคนที่ขัดขวางการกระทำที่ผิดกฎหมาย และการกระทำที่ไม่ดีเหล่านี้ถูกถ่ายทอดไปสู่นายศิริศักดิ์ลูกชายคนเดียวของนายศิริชัย

เมื่อนายศิริศักดิ์กลับจากการศึกษาต่อต่างประเทศพร้อมกับหญิงสาวหน้าตาดี และนายศิริศักดิ์ได้บอกพ่อว่าจะแต่งงานด้วย นายศิริชัยไม่ยินยอมจึงต่อว่าและคู่ค้านายศิริศักดิ์ ทำให้เกิดการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง นายศิริศักดิ์จึงส่งลูกน้องไปลอบสังหารนายศิริชัยอย่างโหดเหี้ยม และยิงตัวตายเพื่อหนีความผิด

บทบาทของนายศิริชัย เรื่องรัตน์

สมมติว่าท่านแสดงเป็นนายศิริชัย เรื่องรัตน์ ส.ส. ของจังหวัดบัวทอง ท่านมีนิสัยเป็นคนที่พาลเกร แม่ของท่านได้ตักเตือนให้ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม ซึ่งตรงต่อความจริง ความถูกต้องดีงามทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเอง ต่อหน้าที่ แต่ท่านไม่ปฏิบัติตาม ใช้อิทธิพลการเป็น ส.ส. ในทางที่มีชอบ เช่น เป็นเจ้าพ่อ เป็นนักเลง ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ค้าไม้ข้ามชายแดน ค้าอาวุธสงคราม ค้ายาเสพติด เป็นต้น และสั่งฆ่าคนที่ขัดขวางการกระทำที่ผิดกฎหมายบ้านเมืองของท่าน การกระทำที่ไม่ดีของท่านเหล่านี้ได้ถ่ายทอดไปสู่นายศิริศักดิ์ลูกชายคนเดียวของท่าน และเมื่อนายศิริศักดิ์กลับจากการศึกษาต่อต่างประเทศ พร้อมกับหญิงสาวหน้าตาดีและได้บอกกับท่านว่าจะแต่งงานด้วย ท่านไม่เห็นด้วยต่อว่าและคู่ค้านายศิริศักดิ์ ทำให้เกิดการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง นายศิริศักดิ์จึงส่งลูกน้องไปลอบสังหารท่านอย่างโหดเหี้ยม และยิงตัวตายเพื่อหนีความผิด

บทบาทของนายสิริศักดิ์ เรืองรัตน์

สมมติว่าท่านแสดงเป็นนายสิริศักดิ์ เรืองรัตน์ เป็นลูกชายคนเดียวของนายสิริชัย ท่านมีนิสัยเป็นนักเลง โหดเหี้ยม เช่นเดียวกับพ่อของท่าน เมื่อท่านกลับจากการศึกษาต่อต่างประเทศ พร้อมกับหญิงสาวหน้าตาดี ท่านบอกพ่อว่าจะแต่งงานกับหล่อน พ่อของท่านไม่เห็นด้วย ต่อว่าและดูต่ำท่าน จึงเกิดการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ท่านอาฆาตเคັนจึงสั่งลูกน้องลอบสังหารพ่อของท่านอย่างโหดเหี้ยม และยิงตัวตายเพื่อหนีความผิด

บทบาทของนักเลงลูกน้องของนายสิริชัย

สมมติว่าท่านแสดงเป็นนักเลง ที่นายสิริศักดิ์เลี้ยงไว้เป็นลูกน้อง เพื่อทำหน้าที่ปกป้องดูแลผลประโยชน์ให้แก่นายสิริศักดิ์ หลังจากนายสิริศักดิ์กลับจากการศึกษาต่อต่างประเทศ และได้พาผู้หญิงหน้าตาดีที่เขาจะแต่งงานมาด้วยและถูกพ่อขัดขวาง เขาจึงให้ท่านไปสังหารพ่อ

ใบงาน

เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นการปฏิบัติงาน

1. ให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน (ข้อ 1-3 ภายใน 5 นาที)
2. เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม
3. เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
4. ทุกคนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้ (ภายใน 20 นาที)
  - ลักษณะของความซื่อสัตย์สุจริตมีอะไรบ้าง
  - ผลดีของความซื่อสัตย์สุจริตมีอะไรบ้าง
  - ผลเสียของการขาดความซื่อสัตย์สุจริตมีอะไรบ้าง
  - ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “สัตว์โลกยอมเป็นไปตามกรรม” นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. ให้ส่งตัวแทนกลุ่ม ๆ ละ 1 คน ออกไปรายงานผลงานหน้าชั้น กลุ่มละ 5 นาที (25 นาที) และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู

กรณีตัวอย่าง เรื่อง ชื้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เจ้าแม่เม้งเปิดร้านขายข้าวสารอยู่ติดกับร้านขายข้าวสารของเจ้าแม่เส็ง ซึ่งอยู่ตรงหน้าตลาด
กิจการค้าของทั้งสองร้านดำเนินไปอย่างราบรื่น อยู่มาวันหนึ่ง เจ้าแม่เม้งคิดการไม่ซื่อ โดยการโกง
ตาชั่งจาก 1 กิโลกรัม ตดเหลือเพียง 7 ชีด เมื่อลูกค้าทราบจึงบอกเล่าต่อ ๆ กันไป จนทำให้ลูกค้า
ข้าวสารของเจ้าแม่เม้งลดลงและพากันไปซื้อที่ร้านของเจ้าแม่เส็งกันมากขึ้น ในที่สุดร้านของเจ้าแม่
เม้งก็ซบเซาลง และปิดกิจการไป

แผนการสอนโดยการสอบแบบบทบาทสมมติ

เรื่อง ความรับผิดชอบ

รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

ความรับผิดชอบ เป็นคุณธรรมที่พึงประสงค์ของสังคม ผู้ประพฤติปฏิบัติจะได้รับความไว้วางใจ และผู้อื่นยินดีที่จะร่วมทำงานด้วย สังคมก็จะเจริญก้าวหน้า
 หลักการ ถ้าคนในสังคมมีความรับผิดชอบ สังคมนั้นก็จะเจริญก้าวหน้า

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากที่นักเรียนเรียนเรื่อง ความรับผิดชอบแล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายและความสำคัญของความรับผิดชอบได้
2. อธิบายลักษณะของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งส่วนตัว และส่วนรวมได้
3. วิเคราะห์ผลดีของความรับผิดชอบ และผลเสียของการขาดความรับผิดชอบได้
4. บอกเหตุผลเชิงจริยธรรมได้

เนื้อหา

ความรับผิดชอบ คือ การปฏิบัติงานในหน้าที่ของเราด้วยความตั้งใจและระมัดระวัง ไม่ทอดทิ้งการงานและสามารถทำงานนั้นๆ ได้อย่างเรียบร้อยสำเร็จตามกำหนด ผู้ที่มีความรับผิดชอบ จะได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น และสามารถที่จะทำงานสำคัญ ๆ ได้สำเร็จ ส่วนผู้ที่ขาดความรับผิดชอบ จะไม่สามารถทำงานใด ๆ ให้สำเร็จได้ ผู้อื่นจะขาดความไว้วางใจในการทำงาน และไม่ต้องการร่วมทำงานด้วย ความรับผิดชอบแบ่งได้เป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้ถึงฐานะบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมเป็นภาระของสังคม บุคคลจะสามารถอยู่ในสภาพที่ช่วยตนเองได้ รู้จักทำอะไรผิด อะไรถูก รู้ชั่ว รู้ดี สามารถเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้อย่างดี

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ
มีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลาย
อย่างกว้างขวางออกไป ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่
ในสังคมนั้น

ผลดีของการมีความรับผิดชอบ

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็น
คุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เป็นคุณธรรมที่เสริมสร้างความเป็นผู้นำ
3. ความรับผิดชอบ เป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรม และ
หลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมอย่างเข้มงวดจากผู้อื่น
4. ไม่เกิดเหตุอันเป็นความเสื่อม และความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้าในสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทำให้สังคมนั้นสงบสุข
เรียบร้อย

ผลเสียของการขาดความรับผิดชอบ

1. คนที่ขาดความรับผิดชอบ ย่อมจะไม่ได้ได้รับความไว้วางใจ ในการทำงานสำคัญใด ๆ
และมักจะได้รับคำตำหนิในการทำงาน
2. คนที่ขาดความรับผิดชอบ จะเป็นคนเลื่อยชาไม่สามารถแก้ไขอุปสรรคใด ๆ ได้
ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ กลายเป็นคนไม่มีความสามารถและไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. คนที่ขาดความรับผิดชอบมักจะทำงานใด ๆ ไม่บรรลุจุดหมายได้ทันเวลา
4. ทำให้สังคมไม่เจริญก้าวหน้า
5. ทำให้สังคมวุ่นวายไม่เรียบร้อย ไม่มีระเบียบแบบแผน เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมทั้ง
ประโยชน์ของตนเองและสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

ครูนำภาพและข่าวเกี่ยวกับ คนตกท่อ ที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานีให้นักเรียนรับทราบ หลังจากให้นักเรียนดูภาพและฟังข่าวกรณีคนตกท่อแล้ว ครูสนทนาซักถามนักเรียนเพื่อโยงเข้าสู่เนื้อหาเรื่องความรับผิดชอบ พร้อมทั้งคิดบัตรคำ “ความรับผิดชอบ” บนกระดานดำ

ขั้นดำเนินการสอน (125 นาที)

1. ครูให้นักเรียนบอกความหมายและความสำคัญของความรับผิดชอบ โดยให้ค้นจากพจนานุกรม และหนังสือที่เตรียมให้ เมื่อได้คำตอบแล้ว ครูให้นักเรียนคิดแถบประโยชน์ ความหมายและความสำคัญบนกระดานดำ

2. ครูให้นักเรียนดูการแสดงบทบาทสมมติ โดยครูชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการเรียนโดยใช้บทบาทสมมติ ดังนี้

2.1 นักเรียนผู้แสดงทำหน้าที่เป็นผู้แสดงเรื่องที่กำหนดให้

2.2 นักเรียนผู้สังเกตการณ์ทำหน้าที่จดบันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผู้แสดง

แสดงออก

3. หลังจากชี้แจง ครูให้นักเรียนจัดฉากประกอบการแสดง

4. ให้นักเรียนผู้แสดงซึ่งเตรียมไว้ล่วงหน้า ออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “กว่าจะรู้ก็สายเสียแล้ว”

5. เมื่อการแสดงบทบาทสมมติจบลง ครูซักถามและให้ผู้สังเกตการณ์สรุปถึงบทบาทเรื่องราว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

6. ครูแจกใบงานให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้

6.1 ให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน

6.2 เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม

6.3 เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม

6.4 ทุกคนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

- ลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบเป็นอย่างไร
- ผลดีของความรับผิดชอบมีอะไรบ้าง
- ผลเสียของการขาดความรับผิดชอบมีอะไรบ้าง

- ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “กว่าจะรู้ ก็สายเสียแล้ว” นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

6.5 เมื่อหมดเวลา ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มละ 5 นาที และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู

7. ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับเรื่อง ความรับผิดชอบ

ขั้นสรุป (15 นาที)

ครูให้นักเรียนจับฉลากคำถามและตอบทีละคนแล้วร่วมกันสรุป

หลังจากสรุปครูให้ทุกกลุ่มไปสัมภาษณ์แม่ดีเด่นระดับประเทศ ตัวอย่างเช่น ครูแม่เขียวธานี ซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนซีทวอน แล้วนำมาจัดป้ายนิเทศที่ห้องจริยธรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. ข่าวและภาพเรื่อง “คนตกท่อ”
2. บัตรคำ “ความรับผิดชอบ”
3. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525
4. หนังสือเรียนครบวงจร จริยธรรมกับบุคคล
5. แถบประโยคความหมายของความรับผิดชอบ
6. บทบาทสมมติเรื่อง “กว่าจะรู้ ก็สายเสียแล้ว”
7. วัสดุและอุปกรณ์ในการแสดง ได้แก่ กระดาษที่แม่บ้านนับเป็นเงินเมื่อเสียสติ แฟ้มเก็บ

หลักฐานการงานที่คิด ป้ายชื่อผู้แสดง

8. ใบงาน
9. ฉลากคำถาม จำนวน 20 คำถาม
10. หนังสือเรียน รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

การวัดผล

1. สังเกตจากการบอกความหมายและความสำคัญของความรับผิดชอบ
2. สังเกตจากการอธิบายลักษณะของความรับผิดชอบ
3. สังเกตจากการวิเคราะห์ผลดีผลเสียของความรับผิดชอบและการขาดความรับผิดชอบ

4. สัมผัสจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. สัมผัสความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียน
6. สัมผัสการทำงานกลุ่ม
7. สัมผัสจากการตอบคำถาม
8. สัมผัสจากการตรวจผลงานการสัมภาษณ์ และการจัดป้ายนิเทศของทุกกลุ่ม

การประเมินผล

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

บทบาทสมมติ เรื่อง “กลัวจะรู้ ก็สายเสียแล้ว”

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความรับผิดชอบ
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ครอบครัวแม่บัว มั่งมี เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจน แม่บัวมีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี แม่บัวต้องเลี้ยงดูลูกชายและหญิง คือต่อกับต๋อง ตามลำพัง เพราะสามีของนางเสียชีวิตตั้งแต่ลูก ๆ ยังเด็ก เมื่อลูก ๆ ของนางเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายก็เพิ่มมากขึ้น แม่บัวไม่มีเงินเพียงพอ ต้องจำนองที่ดินและบ้านเพื่อให้ลูกเรียนจนสำเร็จ แม่บัวหวังว่าเมื่อเรียนสำเร็จแล้วลูก ๆ จะมาช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สินได้ แต่เมื่อเรียนจบมีงานทำ ลูก ๆ ของนางลืมหืม หลงวัตถุ ผ่อนบ้าน ผ่อนรถยนต์ รายได้จึงไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่ดูแลเลี้ยงดูแม่บัวและไม่ช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สินซึ่งแม่บัวจำนองที่ดินและบ้านหาเงินให้พวกเขาได้เรียนในระดับมหาวิทยาลัยจนสำเร็จ เมื่อแม่บัวไม่มีเงินใช้หนี้ เจ้าหนี้จึงยึดที่ดินและบ้าน หลังจากผ่อนผันให้เป็นเวลานาน ปัญหาต่าง ๆ ทำให้แม่บัวเสียสติกลายเป็นหญิงบ้า เดินเก็บเศษกระดาษมานับและพิมพ์ว่า หนึ่งพัน หนึ่งหมื่น หนึ่งหมื่น หนึ่งล้าน นางทำเช่นนี้ทุกวัน จนเพื่อนบ้านสงสารจึงนำส่งเข้ารับรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด และส่งข่าวให้ลูก ๆ ของนางรับรู้ ต่อกับต๋องมาเยี่ยมแม่บัว แต่นางจำลูก ๆ ไม่ได้ แต่พิมพ์ว่า หนึ่งพัน หนึ่งหมื่น หนึ่งหมื่น หนึ่งล้าน ต่อกับต๋องได้สำนึกผิดและสารภาพความผิดของตนต่อแม่บัว พร้อมทั้งสัญญาว่าจะดูแลแม่บัวให้ดีที่สุด

บทบาทของแม่บัว มั่งมี

สมมติว่าท่านแสดงเป็นแม่บัว มั่งมี ครอบครัวของท่านมีฐานะยากจน มีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี ท่านต้องเลี้ยงดูลูกชายและหญิงคือ ต่อกับต๋องตามลำพัง เพราะสามีเสียชีวิตตั้งแต่ลูกยังเด็ก เมื่อลูก ๆ ของท่านเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายก็เพิ่มมากขึ้น ท่านไม่มีเงินเพียงพอต้องจำนองที่ดินและบ้าน เพื่อให้ลูก ๆ เรียนจนสำเร็จ ท่านหวังว่าเมื่อเรียนสำเร็จแล้ว ลูกท่านจะมาแบ่งเบาภาระหนี้สินได้ แต่เมื่อเรียนจบมีงานทำ ลูก ๆ ของท่านลืมหืม หลงวัตถุ ผ่อนบ้าน ผ่อนรถยนต์ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่ดูแลเลี้ยงดูท่านและไม่แบ่งเบาภาระหนี้สินที่ท่านจำนองที่ดินและบ้านให้พวกเขาได้เรียนจนสำเร็จ เมื่อท่านไม่มีเงินใช้หนี้ เจ้าหนี้จึงยึดที่ดินและบ้าน หลังจากผ่อนผันให้เป็นเวลานาน ปัญหาต่าง ๆ ทำให้ท่านเสียสติกลายเป็นหญิงบ้าเดินเก็บเศษกระดาษมานับและพิมพ์ว่า หนึ่งพัน หนึ่งหมื่น หนึ่งหมื่น หนึ่งล้าน ดวงตาเหม่อลอยไร้จุดหมาย เพื่อนบ้าน

สงสารจึงส่งท่านเข้ารักษาที่โรงพยาบาลประสาทประจำจังหวัด และส่งข่าวให้ลูก ๆ ของท่านรับรู้ต่อกับต้องมาเยี่ยมท่าน แต่ท่านจำลูก ๆ ไม่ได้ ได้แต่พิมพ์ว่า หนึ่งพัน หนึ่งหมื่น หนึ่งหมื่น หนึ่งล้าน ต่อกับต้องได้สำนึกผิดและสารภาพผิดกับท่านพร้อมทั้งสัญญาว่าจะดูแลท่านให้ดีที่สุด

บทบาทของต่อ

สมมติว่าท่านแสดงเป็นต่อ เป็นลูกชายคนเดียวของแม่บัว มีน้องสาว 1 คน ชื่อต่อ ท่านกับต้องกำพร้าบิดามาตั้งแต่เด็ก แม่บัวต้องเลี้ยงดูท่านกับต้องตามลำพัง โดยที่แม่บัวมีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี เมื่อท่านกับต้องเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แม่บัวไม่มีเงินเพียงพอต้องจำนองที่ดินและบ้าน เพื่อให้ลูก ๆ เรียนสำเร็จ เมื่อเรียนสำเร็จมีงานทำ ท่านกับต้องล้มตัว หลงวัตถุ ผ่อนบ้านผ่อนรถยนต์ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่ดูแลเลี้ยงดูแม่บัว และไม่แบ่งเบาภาระหนี้สิน จนกระทั่งได้รับข่าวจากเพื่อนบ้านของแม่บัว ท่านจึงไปเยี่ยมแม่ที่โรงพยาบาลประสาทประจำจังหวัด แต่แม่จำท่านกับต้องไม่ได้ แม่พิมพ์ว่า หนึ่งพัน หนึ่งหมื่น หนึ่งหมื่น หนึ่งล้าน ท่านกับต้องสำนึกผิดและสารภาพผิดกับแม่บัว พร้อมทั้งสัญญาว่าจะดูแลแม่ให้ดีที่สุด

บทบาทของต้อง

สมมติว่าท่านแสดงเป็นต้อง เป็นลูกสาวคนเล็กของแม่บัว เป็นน้องสาวของต่อ ท่านกับต้องกำพร้าบิดามาตั้งแต่เด็ก แม่บัวต้องเลี้ยงดูท่านกับต้องตามลำพัง โดยที่แม่บัวมีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี เมื่อท่านกับต้องเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แม่บัวไม่มีเงินเพียงพอต้องจำนองที่ดินและบ้านเพื่อให้ลูก ๆ เรียนสำเร็จ เมื่อเรียนสำเร็จมีงานทำ ท่านกับต้องล้มตัว หลงวัตถุ ผ่อนบ้านผ่อนรถยนต์ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่ดูแลเลี้ยงดูแม่บัวและไม่แบ่งเบาภาระหนี้สิน จนกระทั่งได้รับข่าวจากเพื่อนบ้านของแม่บัว ท่านจึงไปเยี่ยมแม่ที่โรงพยาบาลประสาทประจำจังหวัด แต่แม่จำท่านกับต้องไม่ได้ แม่พิมพ์ว่า หนึ่งพัน หนึ่งหมื่น หนึ่งหมื่น หนึ่งล้าน ท่านกับต้องสำนึกผิดและสารภาพผิดกับแม่บัว พร้อมทั้งสัญญาว่าจะดูแลแม่ให้ดีที่สุด

บทบาทของเจ้าหนี้

สมมติว่าท่านแสดงเป็นเจ้าหนี้ผู้รับจำนองที่ดินและบ้านของแม่บัว เพื่อให้แม่บัวนำเงินไปให้ลูก ๆ เรียน หลังจากลูก ๆ ของแม่บัวเรียนสำเร็จแล้ว แม่บัวไม่ได้นำเงินมาชำระท่านตามที่ได้ทำสัญญาไว้ และหลังจากผ่อนผันการชำระหนี้ให้แม่บัวเป็นเวลานานแล้ว ท่านจึงยึดที่ดินและบ้านแม่บัว เป็นผลให้แม่บัวคิดมาก และกลายเป็นคนเสียสติไป

ใบงาน

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความรับผิดชอบ
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นการปฏิบัติงาน

1. ให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน (ข้อ 1-3 ภายใน 5 นาที)
2. เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม
3. เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
4. ทุกคนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้ (ภายใน 20 นาที)
  - ลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบเป็นอย่างไร
  - ประเภทของความรับผิดชอบมีอะไรบ้าง
  - ผลดีของความรับผิดชอบมีอะไรบ้าง
  - ผลเสียของการขาดความรับผิดชอบมีอะไรบ้าง
  - ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “กว่าจะรู้ ก็สายเสียแล้ว” นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. ให้ส่งตัวแทนกลุ่ม ๆ ละ 1 คน ออกไปรายงานผลหน้าชั้น กลุ่มละ 5 นาที (25 นาที) และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู

แผนการสอนโดยการสอนแบบบทบาทสมมติ

เรื่อง ความเมตตากรุณา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

การที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะได้ ย่อมต้องให้ความรักใคร่เอ็นดู ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับความสุข พ้นจากทุกข์ รวมทั้งมีการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน หากมนุษย์สามารถปฏิบัติตนดังนี้ได้ ย่อมถึงพร้อมซึ่งคุณธรรมที่เรียกว่า ความเมตตากรุณา

หลักการ ความเมตตากรุณาเป็นคุณธรรมที่ค้ำจุนโลก จึงควรสร้างให้เกิดขึ้นในสังคม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากที่นักเรียนเรียนเรื่อง ความเมตตากรุณาแล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายและความสำคัญของความเมตตากรุณาได้
2. อธิบายลักษณะของความเมตตากรุณาได้
3. วิเคราะห์ผลดีของความเมตตากรุณา ผลเสียของการขาดความเมตตากรุณาได้
4. บอกวิธีที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บุคคลมีความเมตตากรุณาได้
5. บอกเหตุผลเชิงจริยธรรมได้

เนื้อหา

เมตตา คือ ความรักใคร่ ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือ ความสงสาร ปรารถนาจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ความเมตตากรุณา เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีฐานมาจากอหิงสธรรม คือ การไม่เบียดเบียนสรรพสัตว์ โดยการเบียดเบียนนั้นกระทำได้ 3 ทาง คือ กาย วาจา ใจ

ความเมตตากรุณา เป็นคุณธรรมสำคัญที่ก่อให้เกิดความรักใคร่หวังดี มีไมตรีสนิทสนม

วิธีที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บุคคลมีความเมตตากรุณาอยู่เป็นนิจ คือ

1. การช่วยทำประโยชน์สุข เปลื้องทุกข์ภัยให้แก่ผู้อื่นด้วยกำลังกาย
2. การช่วยทำประโยชน์สุข ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นด้วยวาจา
3. ตั้งจิตปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขพ้นทุกข์ภัย ไม่คิดเบียดเบียน ไม่คิดร้ายต่อผู้ใด

ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับความสุขก็จะทำได้โดยง่าย โดยปฏิบัติตามหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน 6 ประการ ดังนี้

1. ความพยายามช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการแสดงออกทางกาย เช่น ช่วยจูงคนตาบอดหรือคนชราข้ามถนน ช่วยเหลือสัตว์อื่นไม่ให้ถูกทำร้าย เป็นต้น
2. พยายามช่วยเหลือผู้อื่นด้วยวาจา เช่น พูดด้วยความไพเราะ ไม่ข่มขู่ หรือดูหมิ่นเสียดสีผู้อื่น บอกกล่าวชี้แจงอย่างมีเหตุมีผล เป็นต้น
3. ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น เมื่อคิดถึงใครก็มีแต่ความปรารถนาดีต่อเขา ไม่คิดระแวง ไม่คิดพยาบาท
4. แบ่งปันลาภผลที่ตนได้มาในทางที่ชอบให้แก่ผู้อื่นบ้าง ทั้งที่เป็นบุพการี ญาติมิตร และเพื่อนบ้านใกล้เคียง ตลอดจนผู้ตกทุกข์ได้ยาก
5. รักษาศีลให้บริสุทธิ์เสมอกับผู้อื่น ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น เพราะถ้ามีความรังเกียจซึ่งกันและกันแล้ว ก็ย่อมหาความสุขไม่ได้
6. มีความคิดเห็นเสมอกับผู้อื่น คือ ปรับความเห็นของเราให้สอดคล้องกับผู้อื่นไม่ยึดถือเอาความคิดของเราเป็นใหญ่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเราสามารถทำได้ด้วยการยึดหลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นมาตรฐาน

เมื่อเราสามารถปฏิบัติคุณธรรมทั้ง 6 ประการนี้ได้แล้ว เราย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และอยากให้ผู้อื่นได้ความสุขสบายใจ

เมื่อเราปรารถนาจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เราก็สามารถปฏิบัติได้ กล่าวคือ ถ้าต้องการให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ทางกายก็ช่วยเหลือให้เขาพ้นจากความเจ็บปวด เช่น บริจาคโลหิตให้กับสภากาชาดไทย เพื่อนำโลหิตไปช่วยเหลือคนไข้ หรือช่วยออกคำรักษาพยาบาลให้ผู้ป่วยอนาถา ช่วยเหลือรักษาพยาบาลสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น ถ้าต้องการให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ทางใจ ก็ช่วยเหลือเขาไม่ให้พลัดพรากจากสิ่งที่เขารักและหวงแหน เช่น ไม่ควรเอาสมุดหนังสือของเพื่อนไปซ่อนหรือนำมาฉีกเล่น หรือไม่นิทาให้ร้ายเพื่อน เป็นต้น

ผลดีของความเมตตากรุณา

1. กลับอยู่ที่สบาย
2. ตื่นอยู่ที่สบาย
3. ไม่ฝันเห็นสิ่งลามก
4. เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย
5. เป็นที่รักของอมมนุษย์ทั้งหลาย
6. เทวดารักษา
7. พ้นไฟ ยาพิษและอาวุธทั้งหลายได้
8. จิตมั่นคง
9. ใบน้ำฟ่องใส
10. ตายมีสติ
11. แม้ไม่ได้บรรลุคุณวิเศษก็เข้าถึงพรหมโลกได้

ผลเสียของการขาดความเมตตากรุณา

1. ขาดความสงบสุขทางใจ
2. ไม่ได้ได้รับความรักและความจริงใจจากบุคคลอื่น
3. ประสบภัยพิบัติ
4. เมื่อตายย่อมไปสู่ยมโลก
5. ทำให้สังคมขาดความสงบสุข

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับการแสดงความเมตตากรุณาต่อกันในสังคม เรื่อง เมตตาคำจูนโลก หลังจากดูวีดิทัศน์ครุณาสนทนาซักถาม เพื่อโยงเข้าสู่เรื่องที่สอน และให้นักเรียนติดบัตรคำ “ความเมตตากรุณา” บนกระดานดำ

ขั้นตอนการสอน (125 นาที)

1. ให้นักเรียนบอกความหมายและความสำคัญของความเมตตากรุณา โดยศึกษาจากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ และหนังสือพระพุทธศาสนาที่เตรียมให้ เมื่อได้คำตอบให้นักเรียนคิดแถบประโยคความหมายและความสำคัญบนกระดานดำ
2. ครูชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการเรียนโดยใช้บทบาทสมมติ ดังนี้
  - 2.1 นักเรียนผู้แสดงซึ่งเตรียมไว้ล่วงหน้า ทำหน้าที่เป็นผู้แสดงเรื่องที่กำหนดให้
  - 2.2 นักเรียนผู้สังเกตการณ์ทำหน้าที่จดบันทึกลำดับขั้นตอนการแสดง การแสดง ความรู้สึกของผู้แสดง พฤติกรรมการแสดง การแก้ปัญหา การพูด การแสดงสีหน้าท่าทาง ความต่อเนื่องของการแสดง
3. ให้นักเรียนจัดฉากประกอบการแสดง
4. ให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “หลวงพ่อของเรา”
5. เมื่อการแสดงบทบาทสมมติจบลง ครูซักถามและให้ผู้สังเกตการณ์สรุปถึงบทบาทเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร
6. ครูแจกใบงาน ให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้
  - 6.1 ให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน
  - 6.2 เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปราย
  - 6.3 เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
  - 6.4 ทุกคนในกลุ่มศึกษาความรู้เรื่อง ความเมตตากรุณา ที่ครูแจกให้และร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้
    - ลักษณะที่แสดงถึงความเมตตากรุณาเป็นอย่างไร
    - ผลดีของความเมตตากรุณามีอะไรบ้าง
    - ผลเสียของการขาดความเมตตากรุณามีอะไรบ้าง
    - วิธีการควรปฏิบัติเพื่อให้บุคคลมีความเมตตากรุณามีอะไรบ้าง
    - ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “หลวงพ่อของเรา” นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่เพราะเหตุใด
  - 6.5 เมื่อหมดเวลาให้ตัวแทนกลุ่ม ๆ ละ 1 คน ออกไปนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มละ 5 นาที และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู
7. ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับความเมตตากรุณา

ขั้นสรุป (15 นาที)

ครูแจกเอกสารประกอบการเรียน นิทานเรื่อง ลา วัว กับนก ให้นักเรียนทุกคนอ่านและร่วมกันสรุปเรื่องเกี่ยวกับความเมตตากรุณา พร้อมกับจับบันทึก

หลังจากสรุป ให้การบ้านนักเรียนไปเขียนกลอนสุภาพ “ความเมตตากรุณา” เป็นรายบุคคลแล้วนำเสนอสรุปในชั่วโมงต่อไป เพื่อคัดเลือกคำกลอนที่ดีและเหมาะสมให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศ

สื่อการเรียนการสอน

1. วีดิทัศน์เรื่อง เมตตาคำจูนโลก
2. พจนานุกรมพุทธศาสตร์
3. หนังสือพระพุทธศาสนา
4. บัตรคำ “ความเมตตากรุณา”
5. แถบประโยค ความหมายและความสำคัญของความเมตตากรุณา
6. บทบาทสมมติเรื่อง “หลวงพ่ของเรา”
7. วัสดุและอุปกรณ์ในการแสดง ได้แก่ แก้วอี๋ ท่อนไม้ ป้ายชื่อผู้แสดง
8. ใบงาน
9. ใบความรู้
10. นิทาน
11. หนังสือรายวิชา ส 017 จริยธรรมบุคคล

การวัดผล

1. สังเกตจากการบอกความหมายและความสำคัญของความเมตตากรุณา
2. สังเกตจากการอธิบายลักษณะของความเมตตากรุณา
3. สังเกตจากการวิเคราะห์ผลดีของการมีความเมตตากรุณาและผลเสียของการขาด

ความเมตตากรุณา

4. สังเกตจากการบอกวิธีที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บุคคลมีความเมตตากรุณา
5. สังเกตจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
6. สังเกตความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียน
7. สังเกตการทำงานกลุ่ม
8. ตรวจสอบผลการเขียนกลอนสุภาพ “ความเมตตากรุณา”

การประเมินผล

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

บทบาทสมมติ เรื่อง “หลวงพ่ของเรา”

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความเมตตากรุณา
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หลวงพ่โพธิ์เป็นพระเถระสายวิปัสสนาธุระ ที่ทำประโยชน์แก่พระศาสนา และแก่สังคมโลกมากที่สุดรูปหนึ่ง สำหรับจังหวัดอุ้มผางแล้ว นับได้ว่าท่านเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่ง ท่านได้ศึกษาปฏิบัติธรรมโดยเคร่งครัดเพื่อให้เกิดรู้แจ้งเห็นจริง มีพุทธศาสนิกชนชาวไทย และชาวพุทธต่างประเทศเป็นจำนวนมากมาฝากตัวเป็นศิษย์ แม้ในทางโลกหลวงพ่จะเรียนจบชั้น ป.4 แต่ท่านสามารถสอนชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ด้วยการให้เรียนรู้ไปวันละนิด โดยพิจารณาสภาวะธรรมชาติรอบตัวทุกอย่าง เช่น หลวงพ่สอนพระเถียบให้พิจารณาธรรมชาติของต้นไม้กับธรรมชาติร่างกายของคน ที่จะเจริญเติบโตและเปลี่ยนสภาวะของมันไปเรื่อย ๆ เป็นอนิจจัง ในการสอนให้ปล่อยวางนั้น หลวงพ่สอนพระสุเม ขณะที่หลวงพ่กับพระสุเมกำลังหามขอนไม้อยู่ในวัด หลวงพ่พูดขึ้นว่า “หนักก็วาง” หลวงพ่กับพระสุเมจึงวางขอนไม้ลง พระสุเมพิจารณาอยู่ไม่นานก็เข้าใจแจ่มแจ้งว่า เมื่อจิตหรือกายกระทบกับความทุกข์ควรรู้จักปล่อยวาง จนกระทั่งพ้นทุกข์ได้ หลวงพ่เทศนาสั่งสอนฝึกอบรมให้ลูกศิษย์มีเมตตาต่อสรรพสัตว์ด้านกำลังกาย วาจา สติปัญญา และจิตใจด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังไม่ประมาท เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รับธรรมะ สามารถปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ หลวงพ่สอนจนลูกศิษย์ซึมซับธรรมะเข้าในจิต ทำให้เกิดปัญญาแล้วความสบายก็ตามมาเอง โดยการไร้ภาษาใจแห่งเมตตา ความจริงใจ ความปรารถนาดีนี้เป็นหลักทำให้ทุกอย่างในวัดป่าพยอมเป็นไปด้วยดี ลูกศิษย์ของหลวงพ่ไปเผยแผ่ธรรมะ และตั้งสำนักสาขาขึ้นในประเทศและต่างประเทศจนวนร้อยกว่าแห่ง

คติพจน์ที่สำคัญของหลวงพ่คือ

“ทุกข์มี	เพราะยึด
ทุกข์ยึด	เพราะอยาก
ทุกข์มาก	เพราะพลอย
ทุกข์น้อย	เพราะหยุด
ทุกข์หลุด	เพราะปล่อย

บทบาทของหลวงพ่อโพธิ์

สมมติว่าท่านแสดงเป็นหลวงพ่อโพธิ์ เป็นพระเถระสายวิปัสสนาธุระที่ทำประโยชน์แก่ พระศาสนาและสังคมโลกมากที่สุดรูปหนึ่ง ท่านเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งของจังหวัดอุ้มผาง ท่านศึกษาปฏิบัติธรรม โดยเคร่งครัดเพื่อให้เกิดรู้แจ้งเห็นจริง มีพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวพุทธ ต่างประเทศเป็นจำนวนมากมาฝากตัวเป็นศิษย์ แม้ในทางโลกท่านจะเรียนจบชั้นป. 4 แต่ท่านสามารถสอนชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ด้วยการให้เรียนรู้ไปวันละนิด โดยพิจารณาภาวะ ธรรมชาติรอบตัวทุกอย่าง เช่น ท่านสอนพระเลียบให้พิจารณาธรรมชาติของต้นไม้กับธรรมชาติ ร่างกายของคน ที่จะเจริญเติบโตและเปลี่ยนสถานะของมันไปเรื่อยๆ เป็นอนิจจัง ในการสอนให้ ปล่อยวานั้นท่านสอนพระสุเม ขณะที่ท่านกับพระสุเมกำลังหามท่อนไม้อยู่ในวัด ท่านพูดขึ้นว่า “หนักก็วาง” ท่านกับพระสุเมจึงวางท่อนไม้ลง พระสุเมพิจารณาอยู่ไม่นานก็เข้าใจแจ่มแจ้งว่า เมื่อจิตหรือกายกระทบกับความทุกข์ควรรู้จักปล่อยวาง จนกระทั่งพ้นทุกข์ได้ ท่านเทศนาสั่งสอน ฝึกอบรมให้ลูกศิษย์มีเมตตาต่อสรรพสัตว์ด้านกำลังกาย วาจา สติปัญญา และจิตใจด้วยความ รอบคอบ ระมัดระวังไม่ประมาท เพื่อให้เขาเหล่านั้น ได้รับธรรมะ สามารถปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ ท่านสอนจนลูกศิษย์ซึมซับธรรมะเข้าในจิต ทำให้เกิดปัญญาแล้ว ความสบายก็ตามมาเอง โดยการ ใช้ภาษาใจแห่งเมตตา ความจริงใจความปรารถนาดีนี้เป็นหลักทำให้ทุกอย่างในวัดป่าพยอมเป็นไป ด้วยดี ลูกศิษย์ของท่านไปเผยแผ่ธรรมะ และตั้งสำนักสาขารุ่นในประเทศและต่างประเทศจำนวน ร้อยกว่าแห่ง

คติพจน์ที่สำคัญของท่าน คือ

“ทุกข์มี	เพราะยึด
ทุกข์ยึด	เพราะอยาก
ทุกข์มาก	เพราะพลอย
ทุกข์น้อย	เพราะหยุด
ทุกข์หลุด	เพราะปล่อย

บทบาทของพุทธศาสนิกชนชาวไทย (พระเลียบ)

สมมติว่าท่านแสดงเป็นพระเลียบ พระสงฆ์ไทยที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อ แม้ในทางโลก หลวงพ่อจะเรียนจบชั้น ป. 4 แต่หลวงพ่อสามารถสอนชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ด้วยการให้ เรียนรู้ไปวันละนิด โดยพิจารณาภาวะธรรมชาติรอบตัวทุกอย่าง เช่น หลวงพ่อสอนท่านให้

พิจารณาธรรมชาติของต้นไม้กับธรรมชาติร่างกายของคน ที่จะเจริญเติบโตและเปลี่ยนสภาวะของมันไปเรื่อยๆ เป็นอนิจจัง หลวงพ่อสอนให้ท่านมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ด้านกำลังกาย วาจา สติ ปัญญา และจิตใจ ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังไม่ประมาท เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รับธรรมะสามารถปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ หลวงพ่อสอนจนท่านซึมซับธรรมะเข้าในจิต ทำให้เกิดปัญญาแล้ว ความสบายก็ตามมาเอง โดยการใช้ภาษาใจแห่งเมตตา ความจริงใจ ความปรารถนาดีที่เป็นหลัก ทำให้ทุกอย่างในวัดป่าพยอมเป็นไปด้วยดี ท่านเป็นลูกศิษย์รูปหนึ่งของหลวงพ่อที่เผยแพร่ธรรมะและตั้งสำนักสาขาขึ้นในประเทศหลายแห่ง เช่นเดียวกับพระสงฆ์รูปอื่นที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อ

บทบาทของชาวพุทธต่างประเทศ (พระสุเม)

สมมติว่าท่านแสดงเป็นพระสุเม พระสงฆ์ชาวต่างชาติที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อโพธิ์ แม้ในทางโลกหลวงพ่อก็จะเรียนจบชั้น ป. 4 แต่หลวงพ่อก็สามารถสอนชาวไทยและชาวต่างชาติได้ด้วยการให้เรียนรู้ไปวันละนิด โดยพิจารณาภาวะธรรมชาติรอบตัวทุกอย่าง เช่น ขณะที่หลวงพ่อกับท่านกำลังหามต้นไม้ในวัด หลวงพ่อพูดขึ้นว่า “หนักก็วาง” หลวงพ่อกับท่านจึงวางต้นไม้ลงวาง จนกระทั่งพ้นทุกข์ได้ หลวงพ่อสอนให้ลูกศิษย์มีเมตตาต่อสรรพสัตว์ ด้านกำลังกาย วาจา สติปัญญาและจิตใจ ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังไม่ประมาท เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รับธรรมะสามารถปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ หลวงพ่อสอนจนท่านซึมซับธรรมะเข้าในจิต ทำให้เกิดปัญญาแล้ว ความสบายก็ตามมาเอง โดยการใช้ภาษาใจแห่งเมตตา ความจริงใจ ความปรารถนาดีนี้เป็นหลัก ทำให้ทุกอย่างในวัดป่าพยอมเป็นไปด้วยดี ท่านเป็นลูกศิษย์รูปหนึ่งของหลวงพ่อกที่เผยแพร่ธรรมะและตั้งสำนักสาขาขึ้นในประเทศและต่างประเทศหลายแห่ง เช่นเดียวกับพระสงฆ์รูปอื่นที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อ

ใบงาน

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความเมตตากรุณา
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นการปฏิบัติงาน

1. ให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน (ข้อ 1-3 ภายใน 5 นาที)
2. เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม
3. เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
4. ทุกคนในกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่อง ความเมตตากรุณา ที่ครูแจกให้และร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้ (ภายใน 25 นาที)
  - ลักษณะที่แสดงถึงความเมตตากรุณาเป็นอย่างไร
  - ผลดีของความเมตตากรุณามีอะไรบ้าง
  - ผลเสียของการขาดความเมตตากรุณามีอะไรบ้าง
  - วิธีการควรปฏิบัติเพื่อให้บุคคลมีความเมตตากรุณามีอะไรบ้าง
  - ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในเรื่อง “หลวงพ่อของเรา” นักเรียนจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. ให้ส่งตัวแทนกลุ่มๆ ละ 1 คน ออกไปนำเสนอผลการอภิปราย กลุ่มละ 5 นาที (25 นาที) และนำผลงานที่รายงานแล้วส่งครู

ใบความรู้

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ความเมตตากรุณา
รายวิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข

กรุณา คือ ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

เมตตากรุณา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญและความสงสาร
ช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

เมตตา เป็นความต้องการที่จะให้มนุษย์และสัตว์ทั้งปวงมีความสุข มีความก้าวหน้า มีความสำเร็จในการดำเนินชีวิตด้วยความบริสุทธิ์ใจ เมตตา จึงเป็นความรักที่สูงส่งกว่าความรักทั่ว ๆ ไป ที่มีได้มุ่งหวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดตอบแทน หรือสิ่งใดเป็นการแลกเปลี่ยน บุคคลผู้เป็นผู้ใหญ่ เช่น บิดา มารดา หรือผู้มีฐานะสูงส่งในสังคม ย่อมจะต้องมีเมตตา หรือความรัก ซึ่งเป็นความปรารถนาดีชนิดไม่ต้องการสิ่งตอบแทน ซึ่งเป็นหลักต่อบุตรธิดา หรือผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของตน ครั้นมีจิตใจเปี่ยมด้วยความเมตตาเป็นพื้นฐานแล้ว การแสดงออกทุกอย่างจะมีลักษณะอนุเคราะห์ช่วยเหลือ หรือทำประโยชน์ให้อย่างเต็มที่ การแสดงออกจึงถือว่าสำคัญ เพราะจะทำให้ความเมตตาที่มีอยู่ในจิตใจกลายเป็นความจริง และมีผลต่อผู้ได้รับการปฏิบัติจริงจัง

กรุณา เป็นเรื่องของความสงสาร เมื่อเห็นคนหรือสัตว์ประสบความทุกข์เดือดร้อนมีความรู้สึกห่วงใยไปกับความทุกข์เดือดร้อนของผู้อื่น จนไม่อาจที่จะนั่งเฉยอยู่ได้ ความกรุณาจึงเป็นธรรมที่สำคัญที่จะทำให้คนเป็นนักเสียสละ พร้อมทั้งจะทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้รับความสุข คุณธรรมข้อนี้สื่อแสดงว่าผู้ประพฤติปฏิบัติจะต้องมีฐานคุณธรรมเรื่องเมตตาสูงส่งมาก จนมองเห็นสภาพชีวิตของผู้อื่นเป็นเช่นกับตน ดังนั้น ความทุกข์ของผู้อื่นตนจึงทนอยู่ไม่ได้ จะต้องหาทางช่วยเหลือในทันทีทันใดเท่าที่จะสามารถช่วยได้ เช่น เมื่อเกิดอุทกภัย วาดภัยหรือ อัคคีภัย ผู้มีจิตใจกรุณา ก็จะนั่งเฉยอยู่ไม่ได้ จะต้องช่วยเหลือ เป็นต้นว่า ส่งผ้า อาหาร ฯลฯ ไปบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ได้รับเคราะห์กรรม

หลักเมตตากรุณา อาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีฐานมาจาก อหิงสาธรรม คือ การไม่เบียดเบียนสรรพสัตว์ ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับการเบียดเบียน

การเบียดเบียนกระทำได้ 3 ทาง คือ ทางกาย วาจา และใจ

1. การเบียดเบียนทางกาย เช่น รังแก ช่มเหลง ทำร้าย ฆ่า ทำลายทรัพย์สิน นื้อโกง ลักขโมย ปล้น จี้

2. การเบียดเบียนทางวาจา เช่น พูดส่อเสียดยุยงให้แตกร้าง พูดหยาบซ้ำ สามหาव พูดกระทบกระเทียบ เย้ยหยัน ถากถาง นินทา และกล่าวหมิ่นประมาท

การเบียดเบียนทำให้เดือดร้อนนั้น นอกจากเบียดเบียนสัตว์และมนุษย์แล้ว ยังรวมถึงการเบียดเบียนพืชด้วย เช่น เด็กบางคนชอบเด็ดดอกไม้ใบไม้เล่น

ความเมตตากรุณา มิได้มีเฉพาะแก่คนที่ตนรักหรือเกี่ยวข้องกับเท่านั้น ผู้ที่เราไม่ชอบหรือเกลียด เราก็ควรให้ความเมตตากรุณาแก่เขา ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ก็ควรฝึกฝน โดยพิจารณา มองโลกแง่ดีหรือมองส่วนดีของผู้อื่น โดยสลัดอคติออกไป ย่อมทำให้พบกับความจริงและความยุติธรรมที่เราจะต้องสร้างให้มีในจิตใจให้ได้ ในการแสดงความเมตตากรุณานั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจตลอดเวลา ถ้ากระทำไปด้วยอาการที่จะทำให้โทษต่อตนเองแล้วย่อมไม่เป็นการสมควร เพราะเท่ากับเป็นผู้ประมาท ขาดความรอบคอบหรือระมัดระวัง

เมตตากรุณานี้จะเกิดขึ้นในดวงจิตคู่กันอยู่เสมอ เป็นคุณธรรมสำคัญที่ก่อให้เกิดความรักใคร่หวังดี มีไมตรีสนิทสนม จึงสมควรที่จะฝึกอบรมคนให้แสดงความเมตตากรุณาอยู่เป็นนิจ โดยวิธีดังต่อไปนี้

1. การช่วยทำประโยชน์สุข เปลื้องทุกข์ภัยให้แก่ผู้อื่นด้วยกำลังกาย
2. การช่วยทำประโยชน์สุข และไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นด้วยวาจา
3. ตั้งจิตปรารถนาให้ผู้อื่นมีสุขพ้นทุกข์ภัย ไม่คิดเบียดเบียนไม่คิดร้ายต่อผู้ใด พึงฝึกจิตใจให้มีความเมตตากรุณา

ผลดีของความเมตตากรุณา

1. หลับอยู่ก็สบาย
2. ตื่นอยู่ก็สบาย
3. ไม่นิพนเห็นสิ่งลามก
4. เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย
5. เป็นที่รักของอมมนุษย์ทั้งหลาย
6. เทวดารักษา

7. ฟันไฟ ยาพิษ และอาวุธทั้งหลายได้
8. จิตมั่นคง
9. ไบหน้าผ่องใส
10. ตายมีสติ
11. แม้ไม่ได้บรรลुकุณวิเศษก็เข้าถึงพรหมโลกได้

ผลเสียของการขาดความเมตตากรุณา

1. ขาดความสงบสุขทางใจ
2. ไม่ได้ได้รับความรักและความจริงใจจากบุคคลอื่น
3. ประสบภัยพิบัติ
4. เมื่อตายย่อมไปสู่ยมโลก
5. ทำให้สังคมขาดความสงบสุข

นิทานเรื่อง ลา วัว กับ นก

เรื่อง ความเมตตาการุณา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิชา ส 017 จริยธรรมกับบุคคล

พ่อค้าคนหนึ่งได้บรรทุกสินค้าไปขายที่เมืองไกล วันหนึ่งได้ขนสินค้าเป็นจำนวนมากเพื่อนำไปจำหน่ายตามปกติ โดยบรรทุกสินค้าเหล่านั้นในต่างบนหลังวัวตัวหนึ่ง และในต่างบนหลังลาตัวหนึ่ง แต่สินค้าที่นำไปขายในคราวนี้มีจำนวนมากกว่าทุกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนทางที่ต้องเดินทางไปนั้นมีความทุรกันดารเป็นอย่างมาก ต้องขึ้นเขาและลงห้วยตลอดทาง ลานั้นถูกบรรทุกสินค้าจนเต็มกำลัง เมื่อเดินทางไปทางราบก็พอจะทนทานได้ แต่เมื่อจะต้องเดินขึ้นภูเขาซึ่งมีความชันและแคบมาก ลาก็รู้สึกตนเองว่าของที่ตนบรรทุกนั้นมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นทุกทีเกินกว่าที่ตนเองจะทนได้ ลาก็พูดอ้อนวอนแก่วัวว่า

“เพื่อนวัวเอ๋ย ช่วยแบ่งของไปจากเราบ้างเถอะ เราหนักจนเดินไม่ไหวแล้ว”

ฝ่ายวัวได้ยินดังนั้นจึงคิดว่า “มันไม่ใช่ธุระของตนเองที่จะไปช่วยแบ่งเบาของเหล่านั้นมาทำให้ตนเองต้องหนัก และได้รับความลำบากมากยิ่งขึ้น” วัวจึงตอบลาไปว่า

“เจ้าลาเอ๋ย ข้าก็หนักจะไปไม่ไหวเหมือนกัน ถ้าข้าจะแบ่งของข้าไปเดมิให้เจ้าบ้าง เจ้าจะรับได้หรือไม่”

ลาได้ฟังดังนั้นก็สนใจ และจำหนเดินทางต่อไป ครั้นขึ้นภูเขาไปได้อีกหน่อยหนึ่ง ลาก็หมดกำลังใจล้มลง และถึงแก่ความตายต่อมา ทั้งที่สินค้าบรรทุกมานั้นยังอยู่บนหลังของลานั้นเอง

ฝ่ายพ่อค้าไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะอยู่ในทางที่เปลี่ยว จะขนสินค้าเหล่านั้นเองก็ขนไม่ไหว จึงได้นำสินค้าจากบนหลังของลาทั้งหมดไปบรรทุกในต่างบนหลังของวัวแทน ซึ่งก็แปลว่าวัวต้องบรรทุกสินค้าถึง 2 ส่วนด้วยกัน ทั้งของเดิมที่บรรทุกมาและของลา วัวได้รับความลำบากจากเดิมเป็นอันมากจนเหลือกำลังวัว ประกอบทั้งถูกตีต้องได้รับความเจ็บปวดมากก็ล้มตายลง นกฝูงหนึ่งบินตามมาเพื่อจะได้เนื้อลาไปกิน พุคกับวัวเมื่อใกล้สิ้นใจว่า “นี่ถ้าท่านเห็นใจลา เมื่อลาขอให้ท่านช่วย ท่านคงไม่ต้องมาตายเมื่อยังไม่สมควรแก่เวลาดังนี้หรอก”

ภาคผนวก ก

แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความมีระเบียบวินัย

ชื่อนักเรียน ค.ช./ค.ญ./นาย/น.ส. .... สกฏ.....
ชื่อผู้สังเกต นาย/นาง/น.ส. .... สกฏ.....

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโดยสังเกตตามข้อรายการที่กำหนดไว้ว่าพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด แล้วให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมนั้น ๆ

พฤติกรรมที่สังเกต	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
1. นักเรียนแต่งกายถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. นักเรียนแสดงความเคารพ เมื่อ พบครู.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. นักเรียนส่งงานตรงเวลา.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. นักเรียนเข้าแถวหน้าเสาธง อย่างเป็นระเบียบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. นักเรียนมาโรงเรียนตรงเวลา....	.....	.....	.....	.....	.....
6. นักเรียนขออนุญาตทุกครั้ง ที่ออกนอกบริเวณโรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งของ ครู เมื่อครูสั่งงานทุกครั้ง.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. นักเรียนทำงานเป็นระเบียบ เรียบร้อย.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. นักเรียนรับประทานอาหารตาม เวลาที่กำหนด.....	.....	.....	.....	.....	.....
10. นักเรียนเข้าคิวซื้ออาหาร.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ชื่อนักเรียน ค.ช./ค.ญ./นาย/น.ส. ....สกุล.....

ชื่อผู้สังเกต นาย/นาง/น.ส. ....สกุล.....

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโดยสังเกตตามข้อรายการที่กำหนดไว้ว่าพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด แล้วให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมนั้น ๆ

พฤติกรรมที่สังเกต	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
1. นักเรียนส่งหนังสือยืมเรียน ตามกำหนด.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. นักเรียนคืนของที่เพื่อนืมให้ เจ้าของ.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. นักเรียนช่วยรักษาสมบัติของ โรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. นักเรียนยืมหนังสือห้องสมุดแล้ว ส่งคืนตามกำหนด.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. นักเรียนทำแบบฝึกหัดด้วย ตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. นักเรียนทำข้อสอบด้วยตนเอง...	.....	.....	.....	.....	.....
7. นักเรียนทำตามคำพูดที่ตกลง กันได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. นักเรียนพูดด้วยคำไพเราะสุภาพ	.....	.....	.....	.....	.....
9. นักเรียนกระทำหรือพูดให้เกิด ความสามัคคี.....	.....	.....	.....	.....	.....
10. นักเรียนยอมรับผิดเมื่อทำ ความผิด.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความรับผิดชอบ

ชื่อนักเรียน ค.ช./ค.ญ./นาย/น.ส. .... สกต.....

ชื่อผู้สังเกต นาย/นาง/น.ส. .... สกต.....

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโดยสังเกตตามข้อรายการที่กำหนดไว้ว่าพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด แล้วให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมนั้น ๆ

พฤติกรรมที่สังเกต	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
1. นักเรียนทำการบ้านส่งครูอย่าง สม่ำเสมอ.....					
2. นักเรียนติดตามผลงานที่ได้รับ มอบหมาย.....					
3. นักเรียนยอมรับการกระทำของ ตนเองทั้งที่ดี และไม่ดี.....					
4. นักเรียนแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ สะอาด.....					
5. นักเรียนเอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งงาน ในหน้าที่ของตน.....					
6. นักเรียนทิ้งขยะลงถังขยะ.....					
7. นักเรียนทำเวรรักษาความ สะอาด.....					
8. นักเรียนใช้สมบัติของโรงเรียน ด้วยความระมัดระวัง.....					
9. นักเรียนไม่หนีเรียน.....					
10. นักเรียนใช้ของแล้ว นำมาเก็บ ไว้ที่เดิม.....					

แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ด้านความเมตตากรุณา

ชื่อนักเรียน ค.ช./ค.ญ./นาย/น.ส. .... สกฏ.....

ชื่อผู้สังเกต นาย/นาง/น.ส. .... สกฏ.....

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน โดยสังเกตตามข้อรายการที่กำหนดไว้ว่าพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด แล้วให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมนั้น ๆ

พฤติกรรมที่สังเกต	ปฏิบัติ มากที่สุด	ปฏิบัติ มาก	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ น้อยที่สุด
1. นักเรียนให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน เช่น ปากกา ดินสอ ยางลบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. นักเรียนตั้งใจแผ่เมตตาในคาบเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา....	.....	.....	.....	.....	.....
3. นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนที่สุขภาพไม่ดีทำเวรรักษาความสะอาด.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. นักเรียนพูดจาสุภาพอ่อนโยน....	.....	.....	.....	.....	.....
5. นักเรียนบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. นักเรียนปลอบโยนเพื่อนที่กำลังทุกข์ใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนที่เจ็บป่วย เช่น พยุงไปห้องพยาบาล...	.....	.....	.....	.....	.....
8. นักเรียนช่วยตัดเดือนเพื่อนที่กำลังทำผิด.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. นักเรียนให้อภัยเพื่อน เมื่อเพื่อนสำนึกผิดหรือกล่าวคำขอโทษ....	.....	.....	.....	.....	.....
10. นักเรียนอธิบายการบ้าน หรือเรื่องที่เรียน เมื่อเพื่อนถาม.....	.....	.....	.....	.....	.....

ภาคผนวก ข

แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ตาราง 10 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	ค่าความเชื่อมั่น (Alpha)
ด้านความมีระเบียบวินัย	.957
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	.977
ด้านความรับผิดชอบ	.972
ด้านความเมตตากรุณา	.968
รวม 4 ด้าน	.980

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางเพ็ญญา หงษ์ทอง
วัน เดือน ปีเกิด	6 สิงหาคม 2495
ที่อยู่ปัจจุบัน	3 ซอยสุขาอุปถัมภ์ 1 ถนนสุขาอุปถัมภ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทร. (045) 314115
ประวัติการศึกษา	
2511	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
2516	การศึกษาระดับบัณฑิต (สังคมศึกษา) วิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม
ประสบการณ์การทำงาน	
2517	ครูตรี โรงเรียนโงงเจียมวิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี
2532 - ปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนชีทวนวิทยาสามัคคี จังหวัดอุบลราชธานี